

ՓՈՔՐԻԿ

ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ

ՀԵՏԵՒՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

NÉELI Բ. ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆԻՆ

(Deuxième Livret - NÉEL)

Ա. ՏԱՐԻ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԹԵՐՅՈՒՄ ԵՒ ԳԻՐ

ԻՐԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲԱԶՄԱԹԻ ԳԱՏԿԵՐՆԵՐՈՎ

ՍԻՄՈՆ ԳԱՐԱՄԱՋԵԱՆ

Ս. ՏԱՐԻ ԳԻՐ ԵՒ Ս. ՄԱՐԿԱՆՈՎ

ԳԻՆ 3 ԴԱՀԵԿԱՆ

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

ՓՆՋԻԿ, նախագաղափարական տարի Հայե-	
րէն արտօսանաւթանց, պատկերազարդ	3
ՆՈՐ ԵԱԶԿԱԲԱՂ, աշխարհարար հասարակայն,	
պատկերազարդ	4
ՀԱՆԱԲԱՆՈՅ, Ա. Տարի, Դ. Տիպ	5
ՀԱՆԱԲԱՆՈՅ, Բ. Տարի, Դ. Տիպ	7 1/2
ԱՌՁԵՈՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ Բ. Տիպ	7
ԲԱՐԵԿԻՐԹ ԱՂԶԻԿ, ընթերցարան աղջկանց	
վարժարաններու	5
ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, հայերէն գրարար	
լեզուի	7
ՆՈՐ ԲԱՌԱԳԻՐԲ հայերէն լեզուի	15
Հեղինակին հասցեն	
Կ. Պոլիս, Հաճօրույո խան, քիւ	24

428
265-94

այ

ՓՈՔՐԻԿ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ՀԵՏԵՆՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՆԵԷԼԻ Բ. ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԻՆ

(DEUXIÈME LIVRET-NÉEL)

Ա. ՏԱՐԻ

Մանկական Հանրագիտութիւն
Ընթերցում եւ Գիր
Իրագիտութիւն բազմաթիւ պատկերներով

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1900

2003

2010

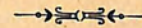
ՏՊԱՐԱՆ, ՎԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ, ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ ԵՒ ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

Ե. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Ֆինանսներու եօզուտու, քիւ 27

معارف عمومی نظارت جلیله سنک ۲۶ ذی القعدة ۱۳۱۷ و ۱۴ مارث ۳۱۶
تاریخی و ۱۸ نوسری رخصتنامه یله طبع اولمشدر

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Այս նոր ընթերցարան եւրոպական մանկավարժութեան առջեւ շատ յարգ ստա-
ցած գործ մը, Néel ի Բ. գրքոյն է, զոր շատ դոյզն փոփոխութեամբ հայացու-
ցած կը նուիրենք ազգային մանկաւոյն, լաւագոյն գործ մը հրատարակած ըլլալու
փափաքով: Համայնագիտական դրութեամբ յօրինուած այս գրքոյն շատ օգտակար
է իր յօրինուածով եւ այս իսկ է պատճառ որ մեզ քաջալեր եղաւ անոր հրատա-
րակութեան:

Ընթերցարանիս նպատակն է՝

- Ա. Տղան անսայթափ կարդալու առաջնորդել .
- Բ. Գիր սորվեցնել անոր .
- Գ. ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ կոչուած կրթիչ քեւ մանկական ծանօթութիւններու վար-
ժեցնել զանի բազմաթիւ փորագրութիւններով:
- Դ. Վերջապէս բոլորովին տարրական եւ մեծ մասամբ պատկերաւոր դա-
սերով պատրաստել տղան ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ եւ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒ-
ԹԵԱՆ վերջեւ գալիք ուսմանց:

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ

Ընթերցման նիւթեր ընտրուած են հետաքրքրական, փոքրիկ, կարճառօտ, ման-
կական պատմութիւններ, սիրտը կազմելու յատուկ եւ տղոց ներշնչելու աստուած-
ոյրութեան, քաղցրութեան, յարգանքի, հնազանդութեան զգացումներ:

Ամէն մէկ հատուածի ներքեւ տղոց կ'ուղղուին կարգ մը հարցումներ, կարեւոր
բաներն եւ բացատրութիւններն անոնց աչքին առջեւէն անցընել տալու նպատա-
կաւ: Այսպիսի առիթներով փոքրիկ տարրական դասեր ալ տրուած են բանբու թի-
ւին, լծորդութեան եւ ուղղագրութեան վրայ:

Այս հարցումները, նոյնպէս անոնց համեմատ ըլլալիք պատասխանները պիտի
կրնան գրաւոր պատրաստութեանց նիւթ ըլլալ, եթէ տղաք ըստ բաւականին յա-
ռաջացած են:

Այս ամենուն հետ խառնուած են բուն իսկ մանկական փոքրիկ ոտանաւորներ,
զոց ընելու յարմար:

Անօգուտ չէ թերեւս յիշեցնել բարձրաձայն ընթերցման օգուտները: Պէտք է
յուշիկ եւ ուղիղ կարդալ՝ կենալով առողջանութեան նշաններուն եւ տալով ձայնին՝
իմաստին պահանջած ելեւէջները: Մէկ խօսքով ընթերցումը խօսակցական եղանակ-
կին պէտք է մօտենայ:

Ձեռագիր շատ կարճ առաձայններ նպատակ ունին վարժեցնել տղաքը գիր կարգալու :

Ատոնք պիտի կրնան հաւասարապէս գրի օրինակներ ըլլալ :

Վերջապէս, որովհետեւ շատ օգտակար է որ տղաք թիւ կարդալ սորվին, տըրուած են կարգ կարգ պարտականութիւններ՝ որ միանգամայն ընթերցման նիւթ եւ յաւելման վարժութիւն պիտի ըլլան :

Գ Ր Ի Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ն Ե Ր

Շատ օգտակար է տղոց գիր գրել տալ իրենց ուսմանց սկիզբէն : Յաճախ կը տեսնուի որ տղաք երկար ամիսներ դասարանին մէջ կը մնան օրը երկու կամ մէկ անգամ կարդալէ զատ ուրիշ զբաղում չունենալով : Ստոյգ է որ տղու մը իմացականութիւնը եթէ չարթննայ իր ամենէն մատաղ տարիներէն, շատ հաւանական է որ հետզհետէ ըթանայ : Եթէ ընդհակառակը հոգ տարուի անոր մտքին մարզանքի նիւթ հայթայթելու, տղան պիտի հետաքրքրուի գիտնալու եւ ճանչնալու, ճաշակ պիտի ստանայ կրթութիւն : Այդ բանը կարեւոր է ձեռք բերել :

Եւ արդարեւ գիտը այս յաջող արդիւնքը յառաջ բերելու յարմարագոյն միջոցներէն մին է :

ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲԱԶՄԱԹԻԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՎ

Ուրիշներ եւ ամենէն աւելի հեղինակութիւն ունեցողներ իսկ ըսած են թէ ինչ է իրագիտութիւն եւ թէ ինչ օգուտ կարելի է անկէ քաղել : Պ. Միշէլ Պոէալ իր մէկ ընտիր գործին մէջ ցցուցած է թէ ո՛րչափ կարեւոր բան է որ տարրական ուսուցումը ամուլ խօսքի շարք մը ըլլալէ դադրի եւ ըլլայ կենդանի դաս մը, հիմնուած իրերու եւ իրականութեան վրայ :

Իրագիտական դասերը կը վերաբերին էապէս բերանացի ուսուցման եւ ուսուցիչը լաւագոյն դատաւորը կը մնայ անոնց պատշաճութեան եւ այն պարագայից որ կրնան ծնունդ տալ անոնց : Սակայն մտածուած է թէ անօգուտ չէր նոյն իսկ ինչ ինչ դասերու նիւթեր տալ եւ ի չգոյէ առարկաներու, զծագրութեան կարեւոր օժանդակութիւնը ընծայել ուսուցման : Այս է տրուած բազմաթիւ պատկերներու նպատակը :

Ամէն մէկ պատկերի տակ տրուած են իբր ծանօթութիւն մի քանի հարցումներ, զորս ուսուցչին կը վերաբերի բազմապատկել յարմար չափով եւ ձեւով : Աշակերտները պատասխաններ գտնելու դրօշ, զանեմ խօսեցնել, այս է միակ միջոց անոնց իմացականութիւնը բանալու եւ տալու տղոց՝ լեզուի մաքրութեան հետ ուսման ճաշակ, շիտոյութեան ոգի եւ խորհրդածութեան վարժութիւն :

Բոլոր այս բերանացի դասերը պիտի կրնան ըլլալ գրաւոր պարտականութիւններ, եթէ ուսուցիչը օգտակար դատէ հարցումներէն ետք գրել տալ տրուած լաւագոյն պատասխանները : Ամէն պարագայի մէջ տղաք պէտք է որ շատ անգամներ

գրատախտակին առջեւ խրկուին, ուր պիտի հեգեն, յետոյ գրեն այն բառերը, զորս ուսուցիչը պիտի նշանակէ :

ՆԱՆԱԳԻՏԵԼԻՔ (Բերականութիւն, Թուարանութիւն, Աշխարհագրութիւն)

Յորմէհետէ տղան կը սկսի կարդալու վարժ ըլլալ, կանցնի բաւական ժամանակ մինչեւ որ կարելի կըլլայ օգտակարապէս անոր ձեռքը տալ քերականութեան եւ թուաբանութեան գիրք մը : Մինչեւ այն ատեն ինչ կ'ընէ, թեւերը կը ծալէ կամ կ'երթայ կը խաղայ ընթերցանութեան մէկ դասէն մինչեւ միւսը անցած միջոցներուն եւ բարեբախտ պիտի ըլլար եթէ ինչ ինչ բերանացի դասեր ալ կարենար լսել ուսուցչէն, երբ սա յառաջացեալ դասերու զբաղած միջոցին քանի մը վայրկեաններ ալ ժամանակ կ'ունենայ անոնց նուիրելու : Եւ սակայն ճէն 8 տարեկան տղոց ո՛րչափ լաւ բաներ կարելի պիտի ըլլար ուսուցանել, այն տարիքին որ կրնայ կոչուիլ «նախապատրաստութեան տարիք» . ետքէն զալիք ուսմանց համար ո՛րչափ օգտակարապէս անոր պիտի աւանդուէին քերականութեան, թուաբանութեան առաջին կանոններն, աշխարհագրութեան նախագիտելիք . բայց որպէս զի այս դասերն օգտակար ըլլան, հարկ է որ ամէն գիտական կերպարանքէ ազատ ըլլան եւ առնուն ճշմարտապէս մանկական ձեւ մը : Եւ ահա այս է որ գրքիս մէջ փորձուած է :

Բերականութեան մասին այս դասերն են, պատկերներու միջոցաւ, անունի, ածականի եւ բայի սահմաններ, եզակիի եւ յոգնակիի կանոններ, ունիւն, եւ, չի-րեւ բայերու խոնարհում : Թուաբանութեան մասին՝ թուոց ընթերցում, յաւելում եւ բազմապատկութեան աղիւսակ : Աշխարհագրութեան մասին՝ ձեւերու միջոցաւ բացատրութիւն գլխաւոր աշխարհագրական բառերու :

Այսպէս պատրաստուած մանուկներ աւելի արդեամբ պիտի կրնան պարապիլ անոնց իւրաքանչիւրին յատուկ դասագրքերով, որոնց մէջ յաճախ իրենց ուժէն վերջոր ու ցամաք ուսում մը միայն կը տեսնեն, որովհետեւ ըստ բաւականին սկզբնաւորութիւն մը ըրած չունին :

Ս. Գ.

ԸՆՏԱՆԻ ԱՆԱՍՈՒՆԵՐ

Պատ. 1. — ՃԱԳԱՐԸ. — Ի՞նչպէս կը կոչուի ճագարին մորթը ծածկողը (ճագարենի). — Ճագարներուն սնունդն ի՞նչ է. (ազատքեղ, ստեպղին, վարսակ):

Պատ. 2. — ԱՅՄԸ. — Ի՞նչ բան կը կրէ այծը իր ճակտին վրայ. — Ի՞նչ բանի կը ծառայեն իր երկու եղջիւրները. — Ի՞նչ սնունդ մեզի կը մատակարարէ. — Ի՞նչ անուն կը տրուի այծին ձագերուն (աւրջ, ուլ, ամիկ):

Պատ. 3. — ԽՈՋԸ. — Ի՞նչ անուն կը տրուի խոզին մազերուն (ստեւ). — Ի՞ր բթին (կնճիթ). — Ի՞նչ սնունդ կը պատրաստուի խոզի մսով:

1. — Բարի Խաչիկը

— Խաչիկ մեզ ամենուս հաճելի է: — Ճշմարիտ է:
— Ուրեմն Խաչիկ աղուոր աչքեր ունի: — Ո՛չ:
— Աղուոր ճակատ մը ունի: — Ամենեւին:
— Աղուոր քիթ մը: — Ան ալ չէ:
— Բայց ուրեմն աղուոր չէ:
— Ո՛հ, աղուոր ըլլալէ աւելի աղէկ է: Անիկա բարի է:
Ահա թէ ինչո՞ւ համար ան մեզի այնքան հաճելի է:

Հարցմունք. — Ի՞նչ բանի համար պէտք են աչքերը: — Ի՞նչ բանի քիթը: — Ե՛րբ կ'ըսուի թէ տղայ մը աղուոր է: — Ե՛րբ կ'ըսուի թէ տղայ մը բարի է: — Զո՞վ կը նախընտրէք, բարի տղա՞ն թէ աղուոր տղան, եւ ինչ: —

2. — Յուրսը

— Յուրա օդը ի՞նչ աղէկ օդ է: Ի՞նչ աղուոր խաղ մը կը խաղացուի, կ'ըսէ Սահակ:
— Հա՛, հա՛, այդպէս է, կ'ըսէ ծեր Մարկոսը, հապա այն մարդիկը՝ որոնք իրենց տունը կրակ չունին, փայտ չունին և ոչ կօշիկ իրենց ոտքերուն:
— Ո՛րչափ կը մեղքընամ անոնց վրայ, կ'ըսէ Սահակ:
— Աղէկ սիրտ ունենալէդ է, կ'ըսէ ծեր Մարկոսը:

— Ես տասը փարայ ունիմ. անոնց համար է :
— Աւելի աղէկ, խեղճեռուն օգնելը պարտք մըն է :

Պատ. 4. ՇՈՒՆԸ. — Նշանակեցէք շուներու զանազան տեսակներ (սկունդ, զամիռ, բարակ, քերթէ). — Ի՞նչպէս կ'ըսուի շան գոչիւնը. — Շուները մեզի քնն ծառայութիւն կ'ընեն — Ի՞նչ յատկութեան խորհրդանշան է շունը. — Շուններուն ցուցկին շուրջը քնն կը դնեն զանոնք խաժնեղէ արգիլելու համար (ցուցկապ). — Ի՞նչ կը կոչուի շուներուն սկուաները (կեռիք, ժանիք) :

Պատ. 5. — ՈՉԽԱՐԻՆ. — Ոչխարին բուրդին քննանուն կուտան (գեղմն, ասր, կիզն). — Բուրդով քնն կը շինուի. — Ոչխարին հոնաժ ձայնին քնն կ'ըսեն. — Ի՞նչ նպատակով կը անուգանն ոչխարները — Ի՞նչ կը կոչուի ոչխարներու պահապան մը, եւն. :

Պատ. 6. — ԿԱՏՈՒՆ. — Ի՞նչ անուն կը տուի կատուին պոռալուն. — Ի՞նչ պակասութեան խորհրդանշան է կատուն. — Ի՞նչ կ'ըսեն կատուներուն եղունգներուն (ճանկ). — Ի՞նչ կ'ըսեն կատուներուն (ճանկ) :

Հարցմունք. — Ո՞ր եղանակին մէջ ցուրտ կ'ըլլայ. — Ո՞ր եղանակին մէջ տաք կ'ըլլայ. — Ո՞րոնք են չորս եղանակները : Տաքնալու համար ի՞նչ բան կը վառենք. — Յիշեցէք կօշիկի զանազան տեսակները. — Մէկ զրուշը քանի՞ փարա է. — Մէկ քառորդ մէծիւրը քանի՞ զրուշ է :

3. — ԱճՏՆԱԳԱՆԴ ՍԱՐԳԻՍԸ

Սարգիսին ըսին .

« Առանձին մի՛ երթար անտառ » :

Բայց Սարգիս անհնազանդ է. ուզածը միայն կ'ընէ. այս շատ գէշ բան է :

Սարգիս անտառ կ'երթայ. Հեռուն կ'երթայ, այնչափ հեռուն որ չգիտեր թէ ո՞ւր է :

Դիչերը կը հասնի, շատ կը վախնայ. անօթութենէն ու ծարաւէն նուաղած է :

Ամբողջ գիշերը կը թափառի և անտառին ծայրը կը գտնէ հետեւեալ առտու արշալոյսին :

Պէտք չէ անհնազանդ ըլլալ :

Հարցմունք. — Ի՞նչ է անհնազանդ տղան. — Օրուան մէջ քանի՞ ժամ կայ. — Շաբթուան մը մէջ քանի՞ օր կայ եւ որո՞նք են ասոնք. — Ամսուան մը մէջ քանի՞ օր կայ. — Տարուան մը մէջ քանի՞, եւն. :

4. — ՎԱՐԺՈՒՔԻՆԸ

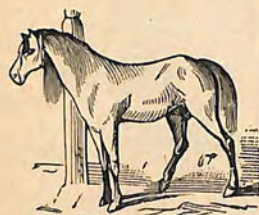
Պատ. 7. — ԷՇԸ. — Ի՞նչ անուն կը տրուի էշուն ձայնին. — Ի՞նչ ծառայութիւններ կուտայ մեզի էշը. — Ի՞ր ականջները կարճ են. թէ երկայն :

Ու ձայնաւոր գրէ առաջ լի հնչում կ'ունենայ, ինչպէս. Աղնուլութիւն. թշուառութիւն. նուաղիլ. նուաղիլ. նուաստ. դրուատիք. քերթուած. յօրինուած, հարուած. անդրդուելի. գգուելի. թթուուտ. գին. ուոր. անուաւոր. նուէր. նուաճելի. նուագ. նուալ. ճռուողել. հրուանդան. հովուել. ծուէն. լուալ. թռա. բան. զուարթ. զուարակ. զուարճանալ. անուանի :

5. — ՊԳՏԻԿ ԱՊՅԻԿԸ ԵՎ ԿԱՏՈՒՔԻՆ ԶԱԳԸ

Պատ. 8. — ԵՇԸ. — Ի՞նչ կ'ըսուի եզան պոռալուն. — Եզը մեզի քնն ծառայութիւններ կուտայ. — Ի՞նչ կը շինուի անոր մորթով. — Ի՞նչ կը կոչուին կովերը պահպանողները :

Պատ. 9. — ԶԻՆ. — Ի՞նչ կ'ըսուի ձիուն պոռալուն. — Ի՞նչ ծառայութիւններ կուտայ մեզի ձին. — Ի՞նչ կ'ըսուի անոր վզին երկայն մագերտուն (բաշ). — Ի՞ր տոտիկին (սըմբակ) :

Պզտիկ աղջիկ մը իր պարտէզին մէջ նստած էր. Դուռը կատուի ձագ կար, որ շատ սիրուն էր :

Պզտիկ աղջիկը կանչեց զայն.

« Փիսիկ, փիսիկ, եկուր, փիսիկ » :

Փիսիկ եկաւ պզտիկ աղջկանը քով. խաղաց անոր հետ և զանի գգուեց հրո, հրո ընելով :

Մինչև այն ատեն ամէն բան աղէկ կ'երթար. Բայց չար մտածում մը պզտիկ աղջկան մտքէն անցաւ.

Պզտիկ կատուին պոչէն քաշեց :

Այն ատեն փիսիկ բարկացաւ. այլ եւս չըրաւ հրո. հապա ճանկը զարկաւ պզտիկ աղջկանը ժրժ, ժրժ ընելով և գնաց զայն առանձին ձգելով :

Չարերը քարեկամ չունին :

Պատ. 10. — ԵՂՋԵՐՈՒՆ. — Ի՞նչ կ'ըսուի մարդուն քով, անոր տանը մէջ ապրող անասուններուն, զոր օր. շան, ձիու. — Ի՞նչ անուն կը տրուի մեծ դաշտերու կամ անտառներու մէջ բնակող անասուններուն. — Եղջերուն ընտանիք թէ վայրենի անասուն մըն է. — Ի՞նչ զբօսանքի առիթ կ'ըլլայ եղջերուն:

6. — ԵՐԿՈՒ ՔՈՅՐԵՐ

Պատ. 11. — ԱՐԱՅՔ. — Ի՞նչ անուն կը տրուի վարագին զիւռն (խալամ). — Երկու երկայն ակունքներուն, որոնցմով ինկզիմէն կը պաշտպանէ. (վրիժակ). — Վիզը ծածկող մագերինն (ստեւ) եւայն:

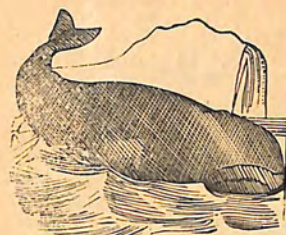
Պատ. 12. — ԿԱՊԻԿԸ. — Ի՞նչպիսի անասուն մըն է կապիկը:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է պարտէզ մը. — Ի՞նչ է դուռ մը. — Ո՞րչափ թաթ ունին կատուները. — Աչքեր. — Ականջներ. — Ուր դրուած են կատուին ճանկերը. — Ինչո՞ւ համար չափերը բարեկամ չունին:

Աննիկ և Շուշան երկու քոյրեր են. —
 Աննիկ ամբողջ օրը կը խաղայ. տասը տարու է և բան մը չգիտեր, ոչ այբ և ոչ բէն, ոչ ալ կար կաշի և շատ մարդիկ զանի մատով կը ցուցնեն. —
 Այսպէս չընէր սակայն Շուշան. —
 Լոյսը ծագելուն պէս, կը տեսնուի ան ասեղը ձեռքը, մատնոցը մատը, վասն զի Շուշան կար կը կարէ. —
 Կամ թէ իր գրքին վրայ ծռած կը կարդայ. —
 Աղէկ մը աշխատելէն ետքը միայն կը խաղայ. —
 Ասոր համար խաղը անոր աւելի հաճելի կ'երեւայ քան թէ քոյրը:

Հարցմունք. — Մինչեւ տասը համրեցէք. — Քանի՞ մատ ունիք. — Գիտէ՞ք հինգ մատներնուդ անունը (ըթամատ, ցուցամատ, միջամատ, մատենմատ, ճկոյթ). — Ի՞նչ է արշալոյսը. — Ի՞նչ բանի կը ծառայեն ասեղները. — Մատնոցները:

7. — ԴՈՊԳՈՒԱԾ ԽՆՃՈՐՆԵՐ

Պատ. 13. — ԿԷՏ ԶՈՒԿԸ. — Ո՞րն է անասուններուն ամենէն մեծը. — Ո՞ւր կ'ապրի կէտ ձուկը. — Ուսուցիչը պիտի տայ մի քանի բացատրութիւններ կէտ ձկան մարմնոյն անագին տարածութեան վրայ, այն անասնոյն որսորդութեան վրայ, եւայն:

Պատ. 14. — ՓԻՂԸ. — Ո՞րն է ցամաքային կենդանիներուն ամենէն մեծը. — Ի՞նչ կ'ըսուի փղին քթին (պատիճ). — Իր բերնէն ելած երկու երկայն ակունքներն (ժանիք) եւայն:

Պատ. 15 — ՈՒՂՏԸ. — Ի՞նչ բան սեպհական է ուղտին. — Ի՞նչ ծառայութիւններ կը մատուցանէ այս օգտակար կենդանին. — Ի՞նչ հանգամանքով կ'որոշուի ուղտը:

Գէորգ պզտիկ բարի տղայ մըն է, բայց կը կարծէ թէ ամէն բան ներելի է:

Սը մը դրացոյն պարտէզին մէջ նշմարեց շատ կարմիր աղւոր խնձորներ:

Շուտ մը ծերպէ մը պարտէզին մէջ սարդեցաւ և գրպանները լեցուց խնձորներով:

Յանկարծ դրացին երեւցաւ:

Գէորգ կը վազէ դէպի այն ծերպը ինքզինքը ազատելու համար:

Դժբախտաբար իր գրպանները այնչափ ուռեցած են, որ չկրնար անցնիլ:

Դրացին կը հասնի, պարպել կուտայ այն գրպանները և աղւոր պատիժ մը կուտայ:

Մի՛ գողնա՛ք ուրիշի՛ն ստացուածքը:

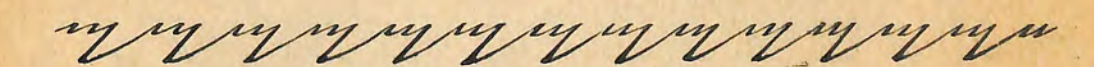
Հարցմունք. — Ո՞րն է այն ծառը՝ որ խնձորներ կուտայ. — Ի՞նչպէս կը կոչուի այն՝ որ պարտէզներ մշակելու արուեստը ի գործ կը դնէ. — Ի՞նչ է պարտէզ մը. — Ի՞նչ գործիքներով պարտիզպան մը կ'աշխատի. — Որո՞նք են պարտէզի մէջ բուսնող բանջարեղէնները. — Որո՞նք են պարտէզի մէջ հասունցող պտուղները:

8. — ԹԻՒ ԿԱՐԴԱԼ ԵՒ ՅԱՆԵԼՈՒՄ

Կարդացնել, գումարել բարձրաձայն, օրինակել, յետոյ գրով գրել տալ. — 1էն մինչև 100 ըսել տալ:

խնձոր	տանձ	ծիրան	դեղձ	սալոր	նարինջ
4	19	62	45	59	73
6	24	38	12	63	75
16	28	40	33	60	88
13	42	18	44	69	92
15	54	39	56	55	39
54	164	167	190	306	367

Ո՞րչափ է ամբողջ պտուղը:

Պատ. 16. — ՀՆԴԿԱՀԱԻՐ.
— Ի՞նչ անուն կը տրուի հնդկահաւին ձայնին (ղօղանջիւն)։

Պատ. 17. — ՍԱԳԸ. —
Սագերը ինչ գոյն ունին. —
Ինչ կըսուի թռչնոց բերնին
(կտուց). — Ինչո՞վ ծածկուած
է հաւերուն մորթը. — Ինչ
գործարաններու միջոցաւ կըր-
նան թռչիչ:

Պատ. 18. — ԱԳԱՂԱՂԸ.
— Ի՞նչ անուն կը տրուի ա-
զաղաղին ձայնին. — Ի՞նչ է
ազաղաղին էզը. — Ի՞նչպէս
կ'ըսուի հաւին ձագերուն. —
Ի՞նչպէս կ'ըսուի ազաղաղին
գլխին վրայ ցցուած կարմիր
սիրտ (բըռակ):

9. — Մափրութիւն

« Դրացի՛ տակառագործ , կ'ըսէր կաթնավաճառ կին մը , կրնա՞ք ըսել ինձ թէ ինչո՞ւ համար յաճախորդներս ամբողջ գրացի կաթնավաճառին խանութը կ'երթան . եւ սակայն իմ կաթս չատ յաւ է » :

— Դրացուհի, պատասխանեց տակառագործը, ըսեմ պատճառը. « Ձեր կաթը աւելի կ'արժէ, իրաւ. բայց ձեր տաշտերը մաքուր չեն. ճանճերու բիծեր կը տեսնուին անոնց մէջ :

« Որչափ ալ կաթը աղէկ ըլլայ, հաճելի չէ երբ աղ-տոտ ամաններու մէջ դրուի :

« Ուշագրութիւն ըրէք այս մասին . ձեր տաշտերը և ձեր դաշխուրանները մաքուր պահեցէք, ձեր պատուհանները աղէկ լուացուած, ձեր սեղանները աղէկ շրջուած, ձեր սալարկները շատ մաքուր, ձեր սանները լաւ սրբուած, ձեր անօթները աղէկ մաքրուած թող ըլլան :

«Թող ամէն բան ձեր տանը մէջ մաքրութեամբ փայլի
և յաճախորդները պիտի գան նորէն» :

Կաթնավաճառ կինը ըրաւ տակառագործին ըսածը և
աղէկ կաթ սիրողները իրարու ետեւէ եկան :

Թող միշտ ձեր տունը մաքուր եւ արքունած լիլայ :

Կարեւոր դիտողութիւն. — Ամէն դասին , ուսուցիչը պէտք է ունենայ իր փառքը հանդէս տալու համար : Եւ հոն հեգեղ պիտի տայ , յետոյ գրել տայ ամենէն աւելի գործածական բառերը :

yr yr yr yr yr yr yr yr yr yr yr

10 . — Վարժութիւն

Պատ 19.— ԲԱԴԸ.— Ո՛ր
ըլլա կ'ախորժին բաղերը.—
Ո՛ր գործարաններու միջոցաւ
կը յառաջանան բաղերը, երբ
լողան, եւայն:

Պատ. 20. — ԿԱՐԱՊԷ. —
Ընդդանրապէս Բնչ գոյն ու-
նին կարապին փետուրները.
— Հանդոցներու մէջ շատ կա-
րապ չտեսնուիր. — Ո՛շր ա-
ւելի յաճախ կը տեսնուին
(հասարակաց պարտէզներու
աւազաններուն մէջ)։

Պատ. 21. — ՍԻՐԱՄԱՐԳԸ.
— Երբ սիրամարզը իր բոլոր
փետուրները կլրցուցած
բարձրացունէ, կ'ըսուի Քէ (իր
պոչը կարաւնաձեւ յօրինած
է)։ — Սիրամարգին փետուր-
ները հնդկահաւին կամ կա-
րապին փետուրներուն պէս
են։

Բառին սկիզբը եղած յն մեղմ հի ձայն կը հանէ ,
ինչպէս . յաւիտեան . յարութիւն . յարմար . յիշոց . յի-
շատակ . յանկարծ . յարատե . յարգի . յառաջ . յաջող .
յամբ . յայտնել . յախճապակի . յագենալ . յակինթ .
յաղթող . յաճախել . յամառ . յամոյր . յանգաւոր .
յանդուգն . յանձնել . յանցանք . յապաղկոտ . յաջորդ .
յառաջաբան . յատակ . յատկութիւն . յարձակիլ . յա-
փրջտակել . յաւակնոտ :

11. — Թիթեռնիկ եւ մեղու

Կարդացնել, օրինակել ու արտասանել տալ.

Երբ օղն է պայծառ ,

ከጥቅም ላይ የሚውል ሆኖ ማግኘቱን ማረጋገጥ ይቻላል፡፡

Երբ օղն է պայծառ,

Կ'երթամ դաշտ, անտառ :

— Իսկ մեղու՛ն կ'ըսէր .

Տեսնեմ իմ գործեր,

Երբ օղն է պայծառ ։

Հարցմունք. — Ի՞նչ կը կոչուի գեղեցիկ եղանակը . — Ի՞նչ կը կոչուի գէշ եղանակը . — Ի՞նչ բառ է թիթեռնիկ . — Ի՞նչ է գոյական մը :

12. — Թիւ կարդայ եւ Յաւելում

Բարձրաձայն կարդալ տալ, գումարել, ընդօրինակել,
յետոյ գրով գրել տալ:

գրիչ	մատիտ	տետրակ	կաղամար	զմեկի	քանոն
18	14	57	59	40	87
29	28	89	34	53	93
32	37	43	53	59	43
45	79	11	87	58	25
50	80	24	98	75	79
<u>177</u>	<u>243</u>	<u>224</u>	<u>331</u>	<u>285</u>	<u>327</u>

Ամբողջ ո՞րչափ իրեր կան դասարանի մէջ :

Handwritten cursive script, likely a signature or decorative flourish.

Պատ. 22. — ԱՆԳՂԸ. —

Ի՞նչ պէտք է կոչուին մտով եւ արիւնով սնանող թռչունները (որսի թռչուններ). — Ի՞նչ է անզգիին ռախաախրոթ սնունդը (նեխոտած գիականեր, զորս իր կտուցովը կը յօշոտէ):

Պատ. 23. — ԶԱՅԼԵԱՄԸ.

— Ո՞ր երկրի մէջ կ'ապրին ջայթաւմները (Ափրիկէի մէջ). — Հասակներն ճրջափ բարձր կրնայ ըլլալ (2 մէթր 50 սանդղիմ):

Պատ. 24. — ԱՐԾԻԻԸ. —
Ի՞նչ տիպոս կը տրուի արծ-
ուին Բ (Թռչուններու Թագա-
ւոր):

Bachbach Bachbach Bachbach

13. — Դրամի լաւ գործածութիւն

Հարուստ մարդ մը իր բարեկամները տունը ճաշի հրաւիրած էր :

Ամէն տարի այսպէս սովորութիւն ունէր զանոնք համախմբելու և հոգ կը տանէր, ուրիշ կերակուրներու հետ, անոնց հրամցընելու վահանաձուկ մը, որ այն երբին մէջ չքնաղազիւտ ձուկ մըն էր, որովհետեւ ստիպուած էին զայն բերել տալու շատ հեռուէն:

Սովորութեան համեմատ ճաշը թէ՛ առատութեամբ
թէ՛ զանազանութեամբ նշանաւոր եղաւ :

Երկրորդ սպասին, տեսնուեցաւ մեծ պնակի մը ծածկուած երեւնալը, ուր համբաւաւոր ձուկը պէտք էր որ գտնուէր :

Բայց երբ կափարիչը վերցուեցաւ, կոշնականները շատ զարմացան տեսնելով, իրենց սպասած վահանա-
ձուկին տեղ, քանի մը ոսկիներ :

Հարուստը ոտքի ելաւ այն ատենն և ըսաւ .

« Բարեկամներս , այս ոսկիները վահանաձուկի մը այս տարուան գինը կը ցուցնեն , որ նախորդ տարիներէն երեք անգամ աւելի սուղ են :

Արդ այս գիւղին մէջ աղքատ մը ունինք, որ անկողինն է, և չկրնար հաց տալ իր տղաքներուն:

Քառ 25. — ԹԹՈՒՐԸ —
 Ի՞նչ բանով կը սնանին Սըր-
 Թուրները (տերեւներով)։ —
 Ի՞նչ անուն կը տրուի այն
 Սրթուրներուն՝ որոնք մետաքս
 կը շինեն (շերամ)։ — Ի՞նչ
 կ'ըլլան Սրթուրները (բոժ մը
 կը շինեն՝ որուն մէջ կը փաթ-
 Թուին, յետոյ ժամանակ մը
 վերջ Սիճեռնիկ կ'ըլլան)։

Պատ. 26. — ՄԵՂՈՒՆ. —

Ինչն նիւթէ յառաջ կուգայ մեղրը (շաքարահամ նիւթէ մը, զոր մեղրունները կը ծծեն ծաղիկներէն)։ — Ի՞նչ կ'ըսուի մեղուաց խմբին (պարս)։ — Իրենց բնակարանն (փեռակ)։ — Աղէք բան է փեռակներու մօտենալը։ — Ինչո՞ւ։ — Մեղրունները (անոնք կ'արտադրեն նաեւ մեղրամոմ)։

നവം. 27. — നവം. —

Պիժակաները մեզի մեղր կուտան (Ոչ)։ — Պիժակաները կը խայթեն (Այո, իրենց խայթոցով)։

Ձեզ կ'առաջարկեմ քանոր յանձնել տալ այս գումարը և ես ձեզի կ'աղաչեմ որ ինձ թող տաք վաճառածուկին տեղ աւելի սովորական ձուկ մը դնել, թէպէտ արժանի լաւ սեղանի մը » :

Այս առաջարկութիւնը հաճութեամբ ընդունուեցաւ
կոչնականներէն . անոնց²⁵ ամէն մէկը ուզեց տան տիրոջը
ոսկիներուն վրայ մէյ մէկ ոսկի աւելցնել և խեղճ հի-
ւանդը ամբողջ տարի մը ապահովուած տեսաւ իր ըն-
տանիքին ապրուստը :

Հարցմունք. — Խնչպէս կը գրուի մարդ մը , — մարդեր , բարեկամ մը , — բարեկամներ , պնակ մը , — պնակներ , — Անուն մը Խնչպէս յոգնակի կ'ըլլայ , — Եզակի բառ մը ըսէք , յոգնակի բառ մը ըսէք , — Ե՞րբ անուն մը եզակի է , երբ անուն մը յոգնակի է : — Խնչպէս կը գրուին , երկիր , ճաշ , ձուկ , մարդ , տարի , գիւղ , հաց , մանուկ , տեղան , հիւանդ , ընտանիք :

14. — Իր մօրք վրայ մեածող սպան

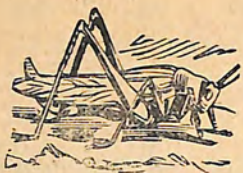
« Սաստիկ ձմրան մէջ հրդեհ մը գիւղի մը շատ տու-
ները այրեց : Ամբողջ ընտանիքներ առանց տպաւէնի
մնացին :

Դրացիի աւանի մը պետը իր տունը՝ առաւ երեք տղաք-
ներ՝ որոնց ընտանիքը կը ճանչնար:

Յուրորդ սաստիկ էր. երեք տղաքը ցուրտէն կը փատ-
նային:

Աւանին պետք անոնց ըսաւ որ մօտենան վառարանին և անոնց համար բերել տուաւ հաց և քիչ մը միս :

и р и з у м и с л и н а

Պատ. 28. — ՄԱՐԱԽԸ. —
 Ինչո՞վ կը սնանին մարախները
 (տեղեւներով). — Երբ մա-
 րախներու ամպ մը երկրի վրայ
 լարձակի, խնչ աւերումներ կը
 գործէ (Բոլոր տունները կը
 լափէ)։

Պատ. 29. — ԾՂԻՐԴԸ. —
Խոչախի կենդանի մըն է
ձորիդը:

Պատ. 30. — ԲԶԷՁԸ. —
Ի՞նչ բանով կը սնանին բզէզ
ները. — Ի՞նչ կ'ընեն բզէզ-
ները մեռնելէ առաջ (Հողին
մէջ հաւկիթներ կը դնեն որ
մեծ ճերմակ միջատներ կ'ըլ-
լան. Այդ միջատները երեք
տարի հողին մէջ կ'ապրին,
ուր կ'ըլլաին տուններու աը-
մանները. այն ժամանակէն
վերջ բզէզ կ'ըլլան):

Երկու մեծերը կերան իրենց բաժինը լաւ ախորժակով . իսկ ամենէն պզտիկը գոհ դէմքով մը իրենք կը դիտէր . բայց անոր չէր մօտենար :

« Օ՛ն ուրեմն, պզտիկս, ըսաւ պետր, չե՞ս ուտեր » :

— Ո՛չ, տէր իմ, պատասխանեց տղան, ես իմ հացս
և միսս կը պահեմ մօրս համար, որ հիւանդ է :

Դարձեալ կեր, պզտիկ բարեկամս, մայրիկիդ
պէտք եղածը ես պիտի խրկեմ:

— Ո՛հ, ոչ, չպիտի ուտեմ, կուզեմ անոր տանիլ ալս ամէնը, վասն զի մայրիկս հիւանդ է :

Այս վերջին բառերուն վրայ տղուն աչքերը արցունքով լեցունցան :

— Մայրիկդ ամէն բան պիտի ունենայ, պզտիկս, կրկնեց պետը, հաւատան ինձ, կե՛ր, վասն զի դուն աշօթի բղալու ես :

— Այո՛, անօթի եմ. բայց մայրիկս հիւանդ է:

— Է՛յ ուրեմն, ա՛ռ, ահա աստիկ հաց և միս զոր դուն
խսկ անոր պիտի տանիս, բայց կ'ուզեմ որ տուածս ու-
տես :

— Այդ պարագային, պահոն, պիտի ուտեմ ցամաք
հացս, միսս թող տուէք որ տանիմ մօրս :

Պատ. 31. — ԿՐԻՍԿՆ. —
Ի՞նչ կ'ըսուի կրիսն ծածկող
կարծր կեղևին (պատեան).
— Որո՞նք են ամենէն մեծ
կրիաները: (Ծոգային կրիա-
ները, որոնք կրնան ունենալ
2 մէթր 30 սանդղիմ երկայ-
նութիւն եւ 400 քիլոյ ծան-
րութիւն):

Պատ. 32. — ԳՈՐՏԸ. —
Ո՞ւր աւելի կը սիրեն ապրիլը
(ճահիճներու մէջ). — Ի՞նչ
անուն կը տրուի զօրտին ձայ-
նին (կարկաչին):

Պատ. 33. — ԿՈՅՈՐԴԻՆ-
ԼՈՍԸ. — Ո՞ր անասունին կը
նմանի կոկորդիլոսը (մոզէզի
մը՝ որուն երկայնութիւնը 5
կամ 6 մէթր պիտի ըլլայ)։
— [Ո՞ր կը գտնուի (գետերու
եզերքին վրայ, տաք երկիր-
ներու մէջ)։ — Ծայրայեղ ա-
րագոռնութեամբ իր կը լողան եւ
շատ շուտ կ'երթան, քայց ու-
շիտ գտնվ. ուստի մարդիկ ա-
նոնցն էլ կը] փախչին ճամբա-
նին դարձնելով։

Գիւղապետը այս որդիական սիրոյն վրայ արտասուելու չափ յուզուեցաւ : Հոգ տարաւ հիւանդին համար . խնամել տուաւ զանի և բարի տղան կրցաւ տեսնել իր մօրը առողջանայր :

Հարցմունք. — Ի՞նչ է ձմեռը . — Ի՞նչ է հասարակութեան մը
մեծը : — Որո՞նք են չորս եղանակները : — Հեզեցէ՛ք հետեւ
եալ բառերը եւ յոգնակի ըրէ՛ք զանոնք . տունը , — գիւղը ,
ընտանիքը , — աւանը , — դրացին , — տղան , — հացը , —
միսը , — մայրը , — բարեկա՛մը , — հիւանդը : — Ածական մը
գրէ՛ք ամէն մէկ բառի վրայ , ինչպէս մեծ տունը , պիրուն
գիւղը . Խոնարհեցէ՛ք երգել բայր :

15. — վարժուքիւն

Ո՞ր գիւրը բառին սկիզբը իր յատուկ ճայնը կը պահէ.
ինչպէս. ոգի. ոգնի. ուրօք. ոխ. ողբ. ողկոյլ. ողնա-
յար. ողորկ. ողորմութիւն. ողջակէշ. ողջոյն. ոչխար.
ոսկի. ոսկերիչ. ոսպն. ոստ. ոտք. որբ. որդի. որթ.
որմ. որուլան. որոմն. որոտումն. որս. որքան :

16. — Դժոճը եւ Կայծունիկը

Կարդացնել, գոց ընել սալ :

Մութ խոտին վրայ հոն հանդարտիկ
Հանգչե՛ր պզտիկ որդւո՛րս պիտակ .
Համեստ , ծածկած շուքին մէջ զինք
Կը շողշողար բնաւ անգիտակ :

Նկուզէն կ'ենէն դօդօշ մ'աղտոտ
Կանաչորակ տիղմով լեցուն ,
Նետէ լորձունքն՝ այն նախանձոտ
Դէպի որդենիկն աղուոր , չորուն :

h m h m h m h m h m h m h m h

и и и и и уууууууууууууууууууууу

Պատ. 34. — ՊՈՒ. — Ի՞նչ է պօս մը (մեծ օձ մը՝ որուն երկայնութեան չափն է մինչեւ 16 մէթր)։ Ո՞ր անասուններուն վրայ կը յարձակի (եղջերուներու, վագրերու եւ նոյն իսկ ցուլերու վրայ)։ — Ի՞նչպէս կ'սպաննէ զանոնք (կը փաթծուի անոնց մարմնոյն շուրջը եւ զանոնք կը ջախջախէ)։

Պատ. 35. — ԼՈՐՏՈՒՆ. — Ի՞նչ է լորտու մը։ — Լորտուն Թունաւոր է. (անվնաս է)։ — Ո՞րն է Թունաւոր օձը. (Իժը, որ խածած վայրկենին իր քերկու ակուններուն մէջէն Թոյն կը հանէ)։

Պատ. 36. — ՄՈՂԷՁԸ. — Մողէզները կը խածնեն (մողէզները, նոյն իսկ կանաչ գոյն ունեցողները անվնաս են)։

« Ո՞վ Աստուած իմ, ի՞նչ քրի քեզ ,
Գոչէ չփոթած ճրճին թըշուառ ,
« Ի՞նչու այդքան կատաղի ես » :
— Ըսաւ . « Ի՞նչու փայլիս պայծառ » :

Հարցմունք. — Հետեւեալ բառերը յոգնակի ըրէք եւ հեգեցէք զանոնք . խոտը կը բուսնի , — որդը կը փայլի , — Դօշօը կը սողայ . — Գետնափորը սեւ է , եւայլն .

17. — Թիւ կարդալ եւ Յաւելում

Բարձրաձայն կարդացնել, գումարել, օրինակել և գրով գրել տալ . — Արտասանել տալ 5 անգամ 5 .

Ղրուշ	օխայ	լիտր	մէթր	կրամ	ոսկի
483	384	804	35	472	382
575	502	573	783	394	405
23	390	478	49	508	34
358	447	392	578	347	572
324	409	832	392	924	83
1764	2432	3079	1837	2642	1476

18. — Պաղ ջուր յմի՛ խմե՛ք երբ քրտնած է՛ք

Ամառուան հեղձուցիչ օր մը պզտիկ Զարեհ դաշտերը կը պտրտէր .

Իր այտերը կարմիր և հրաբուրդ էին , քրտինքը կը վազէր ճակտէն և լեզուն ծարաւէն չորցած էր .

Յանկարծ նշմարեց աղբիւր մը՝ որ ժայռէ մը կը բղխէր կաղնիի մը հովանին տակ . պզտիկ վտակ մը կը կաղմէր՝ որուն ջուրը արծաթի պէս յստակ էր .

Զարեհ լսած էր թէ պէտք չէ պաղ ջուր խմել ,

Պատ. 37. — ՇԱՆԱՅՈՒՎԸ. — Ի՞նչ է շանաձուկը. (շանաձուկը ծովային ձուկերուն մէջ ամենէն սոսկալին է . իր երկայնութիւնը կրնայ մինչեւ տասը մէթր ըլլալ . վնայ այն խեղճ նաւատորներուն՝ որ ծովը կ'իյնան Շանաձուկները զանոնք կը լափեն)։

Պատ. 38. — ԱՐԳԱՏԱՅՈՒՎԸ. — Ի՞նչ գործարաններու միջոցաւ՝ ձուկերը կը լողան . (իրենց Թեւերուն միջոցաւ որ իրենց Թիակի տեղ կը բռնեն և իրենց պոչին՝ որ իրր ղեկ կը ծառայէ)։ — Զուկերը՝ Ի՞նչպէս ջուրին մէջ շունչ կ'առնեն . (Ջուրին մէջ լուծեալ օդ կը շնչեն իրենց խոփներուն միջոցաւ)։ Մի քանի ձուկերու անունները՝ սէք եւ հեգեցէք զանոնք։

Պատ. 39. — ՕՅԱՅՈՒՎԸ. — Օձաձուկը ձուկ մըն է, որուն ձեւը կը յիշեցնէ օձը . տղին մէջ ծածկուած կը մնայ եւ միայն գիշերը անկէ դուրս կ'իյնէ իր անունը փնտռելու համար . կը անանի որդերով, միջատներով, պզտիկ ձուկերով։

երբ մարմինը տաք է . բայց իր ծարաւը այնքան սաստիկ էր , որ չկրցաւ խմելու փորձութեան դիմադրել . « Բէ՛հ , ըսաւ , բան մը չպիտի պատահի ինձ » :

Եւ ծունր դնելով ան սառած ջուրէն այնչափ անգամ կուլ տուաւ որ զգաց թէ մեծ դող մը կանցնէր ամբողջ մարմինէն .

Յուրտ սարսուռ մը պատեց զանի և շատ նեղութիւն կրեց մինչեւ որ հասաւ իր ծնողքին տունը .

Հիւանդացաւ և սաստիկ տենդէ մը բռնուեցաւ .

« Աստուած իմ, կ'ըսէր հառաչելով, ո՞վ կը հաւատարայն գեղեցիկ աղբիւրը տեսնելով թէ այն կը պարուհակէր զիս հիւանդացընելու կարող թոյն մը » :

Իր հայրը , որ անոր մտիկ կ'ընէր , պատասխանեց անոր .

« Զաւակս , աղբիւրը ոչ մէկ թոյն կը պարունակէր . եթէ նա քեզի չարիք ըրաւ , անոր համար է որ քրտնած ատենդ ջուր խմեցիր . Թող այս դժնեայ դասը քեզի սորվեցընէ , ուրիշ անգամ հետեւիլ փորձառու և իմաստուն մարդոց խրատներուն » :

Պաղ ջուր մի՛ խմե՛ք երբ քրտնած է՛ք

Հարցմունք. — Հետեւեալ բառերը յոգնակի ըրէք եւ հեգեցէք զանոնք . Տղան կ'աշխատի , — վտակը կը վազէ , — Թոյնը կը սպաննէ , — հայրը կը խօսի , — դասը օգտակար է : Հետեւեալ բառերը յոգնակի ըրէք եւ հեգեցէք զանոնք . — Այտը կարմիր է , դաշտը ընդարձակ է , — դաշտը կանանչ է , — տունը հաստատուն է , եւայլն :

19. — Վարժութիւն

Պատ. 40. — ԿԱՏԱՐԸ. — Ո՞ր թռչունն է այն, զոր որսորդները աւելի կը փնտռեն: — Կատարները ինչ կը զոյնեն: — (Մացառները, լեռներու մէջ, եւայլն):

Պատ. 41. — ՆԱԳԱՍՏԱԳԸ. — Ո՞րն է ամենէն վախկոտ կենդանին: — Ո՞ր կենդանին կը նմանի նապաստակը: — Ընդհանրապէս ի՞նչ կը զետնուին նապաստակները:

Բաղաձայն գրի մը հետ բառին սկիզբը զ, ս, տառերն ըլլան, իրենց ետեւէն յ կ'առնեն. եթէ արմատին մէջ ի բնէ ըլլայ յ, ի, ու. զորին, սիկ, սրկախառն, զոռտ, զրտեմ. զոռսպ, զրոպեմ. սոռտ, սրտեմ. սոռգ, սրգամ. սոռզ, սրզոց: Իսկ եթէ այնպիսի բան չունին արմատին մէջ, սկիզբը կ'առնուն լուեայն. զգամ. զգոյշ. զգեստ. զթօսանք. զբաղիմ. զմայլիմ. սպաս. ստոյգ. սպունգ. սկիզբն. սքօղել:

20. — Առիւծ եւ Մուկ

Մինչդեռ առիւծ մը կը քնանար, մուկ մը անոր մօտեցաւ, ոստումներ ըրաւ անոր շուրջը, վերջապէս այնչափ ընտանեցաւ որ անոր գաւակին վրայ ցատքեց:

Առիւծը արթնցաւ, բռնեց զանի և ուզեց ջախջախել, բայց իր բարկութեան արժանի չհամարելով թուղց:

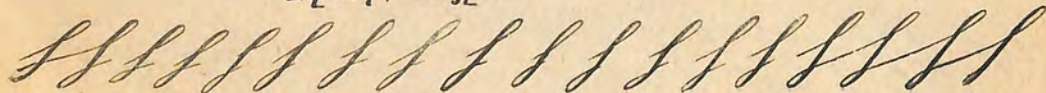
Մուկը որ իր կեանքը անոր կը պարտէր, շատ չանցած առիթ գտաւ այս բարիքին փոխարէնը հատուցանելու. առիւծը որսորդներու ցանցերուն մէջ ինկաւ:

Անտառը թնդաց իր մռնչիւններով:

Այս ձայնին, մուկը վազեց, կրծեց ցանցերուն օղակները՝ որ իր բարեբարը կը շրջապատէին և այնչափ ըրաւ որ զանի ազատեց:

Բարիք մը ետքեք չկորսուիր:

Հարցմունք. — Հեզեցէք հետեւեալ բառերը: — Առիւծը, — մուկը, — ոստում, — բարկութիւն, — կեանք, — առիթ, — բարիք, — ցանց, — որսորդ, — անտառ, — մռնչիւն, — աղմուկ, եւայլն:

21. — Ուղղամտութիւն

Պատ. 42. — ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԸ. — Ի՞նչ է պարտիզպան մը. Նշանակեցէք պարտիզպանը թան մի բանի գործիներ:

Պատ. 43. — ԾԱՌՈՑ ԶԱՏՈՒՄԸ. — Ի՞նչ է պտղատու ծառ մը կտրելը: — (Անօգուտ պտուկները եւ ճիւղերը հատու մկրատով մը կտրելն է):

Պատ. 44. — ՈՌՈՐԳՈՒՄ. — Ի՞նչ է ոռոգելը: — Ի՞նչ գործիքով կ'որոգուի: — Ի՞նչ մասերէ կը բաղկանայ ցընցուղ մը:

Ածխագործի մը տղան ծառի մը տակ նստած էր և դառն կերպով կուլար:

Ճոխ հագուստներ հագած որսորդ մը անկէ անցաւ. Տեսնելով տղան որ շատ կուլար, ըսաւ անոր.

« Պզտիկ, ի՞նչ ունիս այդպէս լալու »:

— Ա՛հ, պարոն, կ'ըսէ տղան, հայրիկս ինձ ստակ տուած էր, որպէս զի քաղաք երթամ, դեղագործին վճարեմ զայն. բայց, աւա՜ղ, կորսնցուցի քսակը և դրամը »:

Այս խօսքերը լսելով, որսորդը հանեց իր գրպանէն կարմիր մետաքսէ փոքրիկ քսակ մը, որուն մէջ կը տեսնուէր մի քանի ոսկիներու փայլիլ:

Ձայն տղուն ցցուց և ըսաւ անոր.

« Այս քսակը քրէկդ է »:

— Ո՛հ, ո՛չ, պարոն, իմ քսակս այդչափ գեղեցիկ չէր և մէջը այնչափ ստակ չկար:

— Եւ սա՛, ըսաւ որսորդը, ցուցնելով ուրիշ մէկ խեղճուկ տեսքով քսակ մը. քուկդ չէ՞:

— Այո՛, այո՛, պոռաց Շաւարշ, ուրախութենէն ինքիմէ դուրս ելած, ճանչնալով իր քսակը, ան է »:

Որսորդը զայն անոր տուաւ իսկոյն և աւելցուց. « Որովհետեւ դուն այսչափ պարկեշտ տղայ մըն ես. քեզի կու տամ այս մետաքսէ միւս քսակը իր մէջի դրամովը »:

Պատ. 45. — ԱՅԳՈՐԴԸ.
— Ո՛րկէ՛ք կու գայ այգորդը
բաւոյ. — Ի՞նչ է այգորդը մը.
— Ի՛նչէ՛ք որթի՛ն պտուղին ա-
նուը. — Ի՞նչ ա՛նուն կը
տորկի այն փայտեան որթը
իբր նեցուկ կը ծառայեն որ-
թին արմատներուն (խեչակ).
— Ի՛նչ ա՛նուն կը տորկի՛ որթ
անկուած երկրիներուն (գի-
նեւէտ, այգեւէտ).

Պատ. 46. — ՀԵԶԱՆԻ ՄԷՋ
ՄԵԱԼԸ. — ԻՆչպէս կը կոչ-
ուի խաղող քաղելու ժամա-
նակը (այգեկութիւնը) — Ո՛րք կը
բերուի խաղողը երբ քաղուի.
(հնձանին մէջ) — ԻՆչպէս կը
շինուի գինին: (Հնձանին մէջ
կը ճմնեն խաղողին ողկոյղնե-
րը, որպէս զի յանուցմէ բոլոր
շուրթը ելլէ. յանուցմէ
ծողունը որ եռայ եւ այսպէս
գինի կ'ըլլայ):

Պատ. 47.—ՏԱԿԱՌՆԵՐԸ.
— Ի՞նչ է տակառ մը:

S S S S S S S S S S S S P P P P P P P P P P

Պէտք է միայն պահանջենք ինչ որ մերն է :

Հարցումնք. — Հեգեցէք հետեւեալ բաները. — ածխա-
գործները, — ծառերը, — որսորդները, — տղաքները, —
դեղագործները, — քաղաքները, — կովերը, — դրամները,
— մանչերը, եւայլն : Խնորհհրէցէք ունիլ բայր :

22. — Վարժութիւն

Ուրիշն վերջաւորող բառեր .
Մեծ , մեծութիւն . աղքատ , աղքատութիւն . բնակ ,
բնակութիւն . չոր , չորութիւն . լուսաւոր , լուսաւորու-
թիւն . նեղ , նեղութիւն . համբեր , համբերութիւն ,
չար , չարութիւն .

23. — Պարապ տեղը մի՛ բռնեմք նետեմք ձեր հացը

- Տղայ, ինչու կը նետես քու հացդ :
- Ա՛լ չեմ ուզեր, կուշտ եմ :
- Այո իրիկուն պիտի անօթենաս :
- Մայրս ուրիշ պիտի տայ ինձ :
- Եւ եթէ չունենայ :
- Ո՛հ, հայրս միշտ հաց գնելու համար դրամ կու տայ անոր :

— Բայց այն դրամը անոր կարենալ տալու համար, ձեր հայրը պէտք է աշխատի և դուք յանցաւոր չէ՞ք որ այսպէս ի զուր կը վատնէք զայն ինչ որ ան այնչափ յոգնութեամբ կը շահի։ Ենթադրեցէք թէ ան անգործ ըլլար, ինչո՞վ ձեր մայրը ձեզի հաց պիտի գնէր։

Պատ. 48. — ԵՐԿՐԱԳՈՐ-
ԾԸ. — Խօսեցէք արօրին վը-
րայ, — Ի՞նչ նպատակաւ կը
հերկեն երկիրը, եւ այլն :

Պատ. 49. — ՍԵՐՄԱ-
ՆՈՂԸ. — Երբ հողը մշակ-
ուած է, թնչ կ'ընեն, — Ի՞նչ
կ'ըլլայ ցանուած ցորենը, եւ
այն:

Պատ. 50. — ՀԱՅՈՂԸ. —
Ո՞ր ժամանակի մէջ հունձքը
կը կատարուի. — Ի՞նչ գոր-
ծիքներով կը հնձեն. (ման-
ցաղ, գերանդի, հնձող մեքե-
նայ). — Յորենը կտրուելէն
ետքը ի՞նչ կ'ընեն զայն.
(խուրձ խուրձ կ'ընեն). —
Խուրձերը ի՞նչ կ'ընեն, եւն.

« Ուրեմն զոր տեղը մի վատնէք զայն : Եթէ աւելի ունիք , երեկոյեան ճաշին պահեցէք զայն : Եւ ուրիշ հաց գնելու համար ծախսուելիք դրամով ձեր մայրը պիտի կրնայ հայթայթել ձեզի ինչ ինչ բերան անուշ-
ցընող և տաքելիքներ , որոնք ձեր հոգածութեան վարձա-
տրութիւն պիտի ըլլան :

«Նաև մտածեցէք թէ կան տղաքներ՝ որ անօթի են։
Եթէ պահէք ձեր հացը, երբ պատահիք խեղճ պզտիկի
մը, պիտի կրնաք անոր օգնել և բարի գործ մը կատարել։»

Հարցմունք. — Վասնեղ ըսելով ի՞նչ ըսեւ կ'ուզէ. — ի՞նչ հա-
տիկով կը շինուի հացը : — ի՞նչ կը կոչուի զանի շինողը :

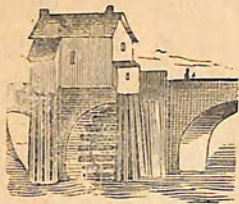
24. — վարժութիւն

Նմանաճայնը քստեր . — Հարկ (տուրք), յարկ (տուն), բարբառ (լեզու), փարփառ (երկնագոյն աչքեր) . դանակ (կտրելու գործիք), թանաք (մեղան), հարթ (չիտակ), յարդ (անասնոց կեր), յամբ (կամաց), համբ (խօսելու կարողութենէ զուրկ), թիակ (գործիք մը, — քիւրէկ), դիակ (անշունչ մարմին) . գայլ, (վայրի անասուն), քայլ, (քայլափոխ) . բուռ, (կիր) . փուռ, (հաց եփելու տեղ) .

25. — Պզտիկ որկրամոլ աղջիկը

Պզտիկ Մարիամը որկրամուլ ըլլալու թերութիւնն ունէր : Ուստի ամէն խաղերէն նախամեծար կը սեպէր ճաշիկը իր պուպրիկին հետ . վասն զի այն ատեն կ'ուտէր երկուքին ալ մասոր : Հասաւ Մնունդին խթումը :

Handwritten practice text: *Handwritten cursive script, likely a signature or name, possibly reading "Handwritten" or "Handwritten" repeated.*

Պատ. 51. — ԶՐԱՂԱՑ. —
Ի՞նչ կը տանին ջաղացքը: —
Ի՞նչ նպատակաւ ցորեն կը
տարուի: — Ի՞նչ կերպով ցո-
րենը ալիւրի կը փոխուի: —
Ի՞նչ մնացորդ կը թողու ցորե-
նը (թեփ): — Ի՞նչ զօրութիւն
է որ ջաղացք կը դարձնէ.
(չուրին զօրութիւնը):

Պատ. 52. — ԱԼԻԻՐԸ. —
Ո՞ր կէտ յառաջ կուգայ ակիւրը.

Նախընթաց տարին Մարիամ Թուղթի մէջ փաթ-
թուած շաքարեղէններ գտած էր այն փոքրիկ կօշիկին
մէջ, զոր ինք գրած էր բուխերիկին քով :

Այս անգամ մտածեց դնել մեծ սանդալ մը, խորհելով թէ կրնար առնել աւելի խոշոր շաքարեղէն մը, չետեսեալ առտու, լուսնայէ առաջ, որկրամուրու թիւնը գինքը արթննաց և առանց յատակօրէն տեսնելու, վազեց խարխափելով դէպի բուխերիկը :

Զեռքը մխեց սանդալին մէջ : Զգաց հոն կակուղ
բան մը :

« Ո՛հ, ո՛հ, ըսաւ ինքն իրեն, ասի հեշտալի համա-
դամ մըն է » :

Փութաց այն ատեն բերանը տանիլ որ ճաշակէ :
Իսկոյն պզտիկ աղջիկը խղդուկ աղաղակներ կ'ար-
ձակէ :

Վազող վազողի կըլլան . ճրագի լոյսով կը տեսնուի...
Ի՞նչ... մուկ մը զոր Մարիամ աղաներուն մէջ կը
բռնէր :

Որկրամուտը թե՛ն էն յափշտակուած՝ մուկ մը չաքարե-
ղէն կարծած էր :

Որկրամոյութիւնը յոռի պակասութիւն մըն է :

Հարցմունք. — Ըսէ՛ք շատ մը թերութիւններ, — Ըսէ՛ք շատ մը բարեմասնութիւններ, — Ի՞նչ բայ կը կազմուի խաղ գոյականով : — Ի՞նչ է շախմատեղեմն բառը : — Ե՞րբ բառ մը եզակի է : — Ե՞րբ բառ մը յոգնակի է : — Թիւը քանի՞ է եւ ո՞րոնք են : — Խոնարհեցէ՛ք պիտէ բայը :

9 9 9 7 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9

26. — Երկու այծեր

Պատ. 53. — ԱԳԱՐԱԿԱՆ.
— Ընթք այն զանազան մասն-
ըը՝ որոնցմէ կը բաղկանայ ա-
զարակ մը, — Ընթք այն կեն-
դանինները՝ որ կը տեսնուին
ազարակներու մէջ, — Ընեխիք
ի՛նչ աշխատութիւններ կան
ազարակին մէջ:

Պատ. 54. — ԲԱՐԻ ԱԳԱ-
ԲԱԿԱՊԱՆՈՒՀԻՆ. — Ի՞նչ
մուռնդ կը տրուի վառեակնե-
րու եւ ուրիշ կենդանիներու:

Պատ. 55. — ԾԱՆՈՂ ԲԱ-
ՐԻ ՆԻՆԸ. — Ի՞նչ է կանեփը:
— Կան փոփ ի՞նչ կ'ընեն:
— Ի՞նչ է աղեկատը:

Կարդացնել, օրինակել եւ գոց ընել սալ .

Շատ շատ հրպարտ մէկ այժ

Կամուրջի վրայ փոքրիկ

Գտնուեցաւ մօտիկ

Այժմ մը հետ յաշկարծ :

— « Շուտ անդ ին կորսուէ » : —

— « И'з збѣ брѣдѣмъ ѡмѣтѣ » : —

Այս մրցումի պահուն

Գրգռուած մեր այծեր

Զիրար են մրդեր •

Զուրբ կ'իյնան իսկոյն :

Uter utygi uł, n'h, fułił

Խեղճեր կան այսպիսի :

Հարցմունք. — Ի՞նչ կը կոչուին այժ արածողներ : — Ի՞նչ կը
կոչուի այժին ճագը (ուլ) : — Ի՞նչ թիւ են այժ , կռիւ , Վըր-
ցում : — Կռիւ բառով ի՞նչ լաւ կը կազմուի :

27. — Վարժութիւն

Ո գիրը բառին մէջ օ կը հնչուի։ — Սափոր, օրի,
որդ, ովկիանոս, անդորր, ամբոխ, շեփոր, յորդոր,
բորբոք, կկոց, կոկորդ, դշտոյ, փողոց, դպրոց, ձե-
ռագործ, շփոթ, քարոզ, կցորդ, տասանորդ, վշնոց,
վաճառանոց։

28. — Պատժուած որկրամուկ մըն ալ

Կարդացիք պզտիկ աղջկան մը պատմութիւնը՝ որ մեծ շաքարեղէն մը խածնել կարծելով մուկ մը խածաւ :

Ահաւասիկ պզտիկ տղու մը պատմութիւնը՝ որ աւելի
անգթօրէն պատժուեցաւ իր որկրամղրութեանը համար:

6666666 7777777

Պատ. 62. — ԿՈՎԱՐԱԾՐԸ — Ի՞նչ է լինել կովարածը. — Ո՞րն է այն կենդանին՝ որ իրեն կ'օգնէ. Կովերը ճուրղ կը տարուին արածելու. — Ի՞նչ կուտան կովերը. — Կովերը մեզի թնչ մտնող կուտան:

Պատ. 63. — ՀՆԴԴԱՆԻՐԸ. — Հնդկահաւերը ի՞նչպէս կը բուծանեն:

Պատ. 64. — ՀՈՎԻՒՐԸ. — Հովիւը թնչ բան կը պահպանէ. — Ո՞րն է հովիւներուն օժանդակը. — Ի՞նչ կը շինեն ոչխարներուն բուրդովը, եւ այլն:

նայիլ ապահով ըլլալու համար թէ մէկը զայն չէր տեսներ և չուտով առաւ շղթան:

Հագիւ թէ ձեռքը անոր տարած էր, մեծ աղաղակ մը արձակեց և թողուց շղթան:

Շատ տաք էր, վասն զի երկաթագործ մը զանի հոն դրած էր պաղեցնելու համար:

Գարեգինին ձայնէն երկաթագործը դուրս ելաւ և ըսաւ.

«Պզտիկ գող, եթէ չուզէիր գողնալ այս շղթան, դուն չպիտի այրէիր»:

Ով որ բան մը գտնէ, պէտք է զայն իր սիրողը դարձնէ, եւ եթէ չճանչնար զայն, պէտք է յանձնէ գրծնուած իւր տեղւոյն իշխանութեան:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է ճամբայ. — Գեղ մը. — Շղթա՞յ մը. — Երկաթագործ մը. — Բանի մը տէրը. — Ի՞նչ է գեղեցիկ բառը. — Ի՞նչ բայ կը կազմուի շղթայ, աղաղակ բառերով:

Կարեւոր դիտողութիւն. — Եթէ աշակերտները ի վերջոյ գրել գիտնան, շատ օգտակար պիտի ըլլայ իրենց օրինակել տալ ամէն ընթերցումէ վերջ տրուած հարցումները եւ դասի ժամանակ տրուած պատասխաններն ալ գրել տալ: Այս աշխատութիւնը կատարելու համար աշակերտները իրենց յիշողութիւնը եւ խորհրդածութիւնը բանեցնելու առիթ պիտի ունենան, ինչ որ լաւ հրահանգ մը պիտի ըլլայ. — (Իրագիտութիւն)՝ պատկերներու տակ դրուած հարցումները նմանօրինակ պարտականութիւններու նիւթ պիտի կրնան տալ:

Handwritten practice lines for the Armenian alphabet.

Պատ. 65. — ՄԱՅԼՈՐԴ. — Ո՞ր բառէն կուգայ սայլոտի բառը. — Ի՞նչ է սայլոտի մը. — Ի՞նչ առարկայ կը գործածեն սայլորդներն ձիերը առաջ մղելու համար (խթան):

Պատ. 66. — ԵԶՆԱՐԱԾՐԸ. — Ի՞նչ է եզնարածը. — Ի՞նչ չու կը պահեն եզները:

Պատ. 67. — ՀԵՁՈՂԸ. — Ի՞նչ գործիք կը գործածէ հեծողը:

32. — Վարժութիւն

Ե տառը բառի մը մէջը կամ վերջին վանկին մէջ էի ձայն ունի:

Շքեղ, դիւրաբեկ, վճարել, ոսկիներ, ձմեռ, ամեղ, ասեղ, համեստ, պանդուկապետ, ծայրայեղ, խոհեմ, փրփրեմ, ազատքեղ, ցորեկ, գիշեր, ծովեզր:

33. — Պատիւը հարսութենէն գերազանց է:

Հովիւ մը աղքատ էր, ա՛յնչափ աղքատ ա՛յնչափ աղքատ որ կարող չէր զոյգ մը կօշիկ գնելու:

Ձմեռ էր. իր ոտքերը ձիւնին մէջ կը թրջէին. կը դողդղար:

Յանկարծ գող մը անտառէն կ'ելնէ, կը մօտենայ հովիւին և կ'ըսէ անոր.

«Հովիւ, տես թէ ինչպէս խեղճ է քու կեանքդ, որովհետեւ դուն կօշիկներ չունիս: Ինծի պէս գող եղիր, դրամ պիտի շահիս և պիտի կրնաս քեզի գնել ուզածդ»:

Հովիւը պատասխանեց.

«Ո՛չ, ո՛չ, թշուառական, հեռացիր ինձմէ: Աւելի կը սիրեմ աղքատ մնալ քան թէ գողութեամբ հարըստանալ»:

Աւելի շատ է ցեխէն սերցած ոսկեր ունենալ քան թէ յար գործերով աղստուած հողի մը:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է հովիւ մը. — Ի՞նչ նիւթ է կը շինուին կօշիկները. — Ի՞նչ բայ կը կազմուի գող բառով:

34. — Թիւ կարդալ եւ Յաւելում

Բարձրաձայն կարդալ, գումարել, օրինակել, յետոյ գրով գրել տալ: Արտասանեցէք 100էն մինչեւ 200:

տուփ	ապակի	շրջանակ	աթոռ	դուռ	վերարկու
472	783	820	583	298	742
35	425	54	482	347	383
843	930	308	593	894	479
27	47	37	356	25	305
1377	2185	1219	2014	1564	1909

Ո՞րչափ են ամէնքը:

Handwritten practice lines for the Armenian alphabet.

35. — Þurr af' Glskf

Պատ 68. — ՄԵՂՈՒԱՆՈՑ.
— Խնչ է մեղուանոց՝ մը, —
Ո՛ր միջատներն են որ [փե-
ծականերու մէջ] կը նստին: —
Խնչ կը գտնուի [փեծականերու
մէջ]:

Պատ. 69. — ԶՐԶՈՐԸ. —
Ի՞նչ է ջրհոր մը, — Ի՞նչպէս
ջուր կը հանեն ջրհորէ մը:

Պատ. 70. — ՍԱՆՏԻՄԵՆՏ.
— Ի՞նչ թանի կը թառայեն
սանդղաները, — [Ինչպէս կը
կոչուին սանդղդի մը աստի-
ճանները (սանդղամատն)։

Օր մը երկու տղաքներ, որ քար նետելու գէշ ունակութիւնը ունէին, զարկին ճամբորդի մը ձիուն ծունկին.

Զարնուած կենդանին երկու ոտքին վրայ կեցաւ և այն-
քան գէշ կերպով ինկաւ որ առջեւի մէկ սրունքը
կոտրեցաւ :

Ճամբորդը իսկոյն գնաց դանդատեցաւ գիւղապետին, որ դատապարտեց այն երկու տղոց հայրը ձիուն գինը վճարելու :

Հապա ի՞նչ պիտի ըլլար, եթէ ձիուն զարնելու տեղ
ճամբորդը վիրաւորած ըլլային :

Fur dh' latsf.

Հարցմունք.]— Ի՞նչ է ճամբորդ մը , — Ի՞նչ ծառայութիւններ մեզի կը մատուցանէ ձին : — Ի՞նչ է ծառացած ձին : — Ո՞ր ածականէն յառալ կուգայ դժբախտաբար : — Ո՞ր գոյականէն յառալ կուգայ՝ դժբախտ ածականը : — Ի՞նչ բայ կը շինուի ճամբորդ գոյականով : — Ի՞նչ են քար , անասուն , ծուկ , — Խոնարհեցէք երգել բայը :

36. — Վաղուան մի՛ ձգե՛ք ինչ որ ֆերմաֆ ընել այսօր

Շուշանիկին մայրը, աշխատասեր կին մը, օր մը իր աղջկոյնը պարտէջ տարաւ և անոր ըսաւ.

«Կը տեսնեմ» այս կաղամբի տերեւներուն վրայ այս պզտիկ դեղին բիծերը, ասոնք թրթուրներու հաւկիթներ են, եթէ թողունք որ անոնք հաւկիթէն ելնեն, կաղամբ չեն թողուր, կ'ուտեն: Վերցնելու բոլոր բծոտած տերեւները և ջնջէ հաւկիթները:

~~~~~

Պատ 71. — ԿՈՊՂԱՐԱՐԸ.
— Ի՞նչ կ'ընեն կոպղարար-
ները : — Ի՞նչ բանի կը ծա-
ռայեն փականքները : — Ընէք
կոպղարարին մի քանի զոր-
ծիքները, եւ ինչ չեղեցեք զա-
նոնք :

Պատ. 72. — ԴԱՐՈՒՆԸ.
— Խնչ է դարբնոց մը, — Խնչ
մետաղի վրայ կ'աշխատի դար-
բինը, — Ուրհնք են դարբինի
մը զխաւար գործիքները,
(կւանք, սայլը, ուռը):

Փոքրիկն Շուշանիկ որ աւելի լաւ կը սեպէր երթալ խաղալը, պատասխանեց. «Վաղը պիտի ընեմ այդ» :

Բայց հետեւեալ օրը, մուգաւ կաղամբները և թըր-
թուրներու հաւկիթները :

Այն ժամանակ Շուշանիկի մայրը հիւանդ ինկաւ և ստիպուեցաւ անկողին մնալ շատ շաբաթներ :

Երբ բժշկուեցաւ, իր աղջկանը հետ պարտէշ իջաւ :
Կը հասնի կաղամբներու ածուն : Աւերովմ . ցօղուն :

Ներ կը մնային միայն, թրթուրները կերած էին կաշամբները :

Ո՞վ վշտացաւ. Շուշանիկ, որ խոստացաւ իր մօրը ապագային ճշդիւ կատարել առած հրամանները :

Վաղորդան Բի՛ ձգե՛ք ինչ որ կրնա՛ք շնե՛լ աշխօր :

Հարցմունք. — Ի՞նչ են աղջիկ, տերեւ, թրթուր, հաւկիթ,
— աղջիկ, պարտեզ, մայր յոգնակի ըրէք: — թրթուրներ,
տերեւներ, հաւկիթներ եղակի ըրէք: — Ի՞նչ է յոգնակիին
նշանը:

37. — Աստուած ամեն բան կր տեսնէ

Կարդացնել, գոց ընել եւ օրինակել տալ:

« Ո՞վ դէմքիս վրայ դրոշմեց արդեօք,
Մայրիկ, թէ ես չէի խելօք »

— Աստուած : — Սակայն հոն չէր Աստուած :

— Ահ, դի մէկը դուն չես տեսած,

« Զաւակս, այդպէս ես հաւտացեր .

«Բայց ամէն ժամ, ցորեկ գիշեր,

« Որդեակ, Աստուած ամէն տեղ է .

«Ինքն է անտես, բայց կր տեսնէ» :

Պատ. 73. — ԱՏԱՂԶԱ-
ԳՈՐԾԸ. Որո՞նք են ատաղ-
ձագործի մը զլխաւոր զբա-
ղումները:

mm un nn l l l n n n oooo

Պատ. 74. ԴԱՆԱԿԱԳՈՐ-
ԾՆ. — Խնչ է դանակագործը,
— Խնչ բանի համար կը գոր-
ծածոշին դանակներ, ածելի-
ներ, զմեւիներ, մկրատներ,
եւայլն:

Պատ. 75. — ԱՊԽՏԱՍՈՎԱՃԱՌԸ: — Ի՞նչ կը ծախէ ապխտավաճառը: — Ո՞րն է այն կենդանին՝ որուն մէջն ապուխտ կը շինուի:

Պատ. 76. -- ԾԱՂԱՐԱՐՈՒ.
— Ի նշ կը ծախէ ծաղարարը:
— Յիշեցէ՛ր մի քանի տեսակ
խմորեղէններ, քարաբ (բարակ
պօղպոս), ծաղ. (փաղարիւ),
կարկանդակ:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է բայ մը, — Ըսէ՛ք ըրրաջ բային ներկայ ժամանակն, — Ըսէ՛ք նորն բային հրամայականը : — Ի՞նչ պէ՛տ էր գտնուի բայի մը տէր բային . — Ի՞նչ է բայի տէր բայի հետ ունեցած համաձայնութիւնը :

38. — **Usaḥouṛ**

Երկու գեղջուկ արուեստաւորի աշկերտներ, Գրիգոր
և Դէորդ տեսան բանջարանոց մը կաղամբներով լեցուն։
« Ո՛հ, ի՞նչ գեղեցիկ կաղամբներ », կ'ըսէ Գրիգոր։
— Բա՛հ, կըսէ Դէորդ, այնչափ մեծ չեմ գտներ զա-
նոնք, իմ ճամբորդութիւններուս մէջ տեսայ կաղամբ
մը մեր Ժողովրդապետին տունէն մեծ »։

Գրիգոր, որ գիտէր թէ իր բարեկամը սուտ խօսե-
լու թերութիւնը ունէր, պատասխանեց. « Ես ալ աշխա-
տած եմ այս եկեղեցիին չափ մեծ կաթսայ մը
չինելու » :

— Անով ի՞նչ ընեցիւ համար, պոռաց Գէորգ զարմանալով:

— Դու կաղամբդ անոր մէջ եփելու համար, պատասխանեց Գրիգոր :

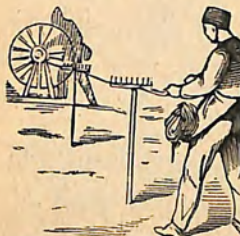
Կարմրեցաւ Գէորգ. և հաստատապէս միտքը դրաւ
այլեւս սուտ չխօսիլ:

Հարցմունք. — Ըսէ՛ք զճնէլ բային սահմանական ներկան :
— Անկատարը : — Ապառնին : — Խնչ են քանջարանոց , ճամ-
բորդութիւն , տուն , Գրիգոր : — Ըսէ՛ք զճնէլ, պատասխանել,
աշխատել , երեւնալ բայերուն ապառնին : — Խնչպէս կը գըտ-
նուի բայի մը տէր բային : — Խնչպէս կը գտնուի բայի մը
սեռի խնդիրը , (Վերի հատուածին մէջէն առնուած օրինակներ)

Գիտողութիւնք ուսուցչին համար : — Դարձեալ կը թախան.

Պատ. 77. — ԱՆԿՈՂՆԱ-
ԳՈՐԾԸ. — Ի՞նչ կ'ընեն ան-
կողմագործները : — Ի՞նչ է
անկողին մը : — Ո՞րկէ կը
հանեն բուրգը (ռչխարնե-
րուն մորթէն) : Ո՞րկէ կը հա-
նեն ձորը, (ձիուն, եզան մոր-
թէն) :

Պատ. 78. — ԶՈՒԱՆԱ-
ՄԱՆԸ. — Ի՞նչ է չուսանա-
ման սլ. — Ի՞նչ նվազ է կը
շինուի՜ն չուանները (կանեփի
թեյերէ)։

Պատ. 79. — ԴԵՐՋԱՎՈՒ-
ՀԻՆ, — ԻՆչ է գերձակունհի
մը, — Ո՞ր բառէն կու գայ
Դերձակունհի բառը, — Ի՞նչ
իրեր կը գործածէ գերձակունհի
մը :

ձենք որ ուսուցիչը յաճախ աշակերտները գրատախտակին
առջեւ հանէ , որպէս զի անոնց հեգեւ տայ , յետոյ զրեւ տայ
իր նշանակած քառերը :

Տախտակին առջև ելնող տղան միայն չպիտի օգտուի իր աշխատությունէն, միւս աշակերտներն ուչադրութեամբ մօտիկ կ'ընեն անոր, վասն զի տղայք չատ կը շահագրգռուին իրենց պզտիկ րնկերներուն ըրածին եւ լրածին :

Նոյնպէս կը թախանձենք որ բոլոր այս բերանացի պարտա-
կանութիւնները գրաւոր պարտականութեանց նիւթ ըլլան :

39. — Բարի հացագործը

Օր մը եօթը ութը տարեկան պզտիկ տղայ մը ներկայացաւ հացագործի մը և անկէ հաց մը ուզեց:

Հացագործը անոր տուաւ զայն :

«Պարոն, կ'ըսէ տղան, մայրս հիւանդ է, բժշկուե-
լուն պէս պիտի գայ գինը վճարել»:

— Շատ լաւ, տղա՛ս, կ'ըսէ հացագործը, պիտի աւելցնեմ այս հացը մայրիկիդ ինծի պարտական եղած ներուն վրայ :

— Պարոն, աւելցուց տղան, որ շատ մտածկոտ կ'ե-
րեւալ, կը հաճի՞ք ինձ ծղրիղներ տալ. ըսին ինձ թէ
այդ անասնիկները երջանկութիւն կը բերեն :

« Պիտի տանիմ զանոնք մայրիկիս , որ ալ Հպիտի լայ ,
ինչպէս կ'ընէ հօրս մեռնելէն ի վեր :

« Գիշեր ցորեկ կ'աշխատի և պարտքը չկրնար վճարել »
Հացագործը , յուզուած , բերաւ տղան վեց ծղրիդ-
ներ պզտիկ տուփի մը մէջ :

Իսկոյն անկէ աւելի կանխելով՝ աճապարանօք խեղճ
աղբոյն առննր եկաւ :

« Զեր պզտիկ տղան, կ'ըսէ անոր, իմացուց ինձ թէ
նեղութեան մէջ էք, թոյլ տուէք որ ձեզի օգնեմ: »

Chapman Jay Sprague Esq. New York City

Handwritten signature: *Handwritten signature* B. C.

Մինչեւ որ առողջանաք, ես պիտի տամ ձեզի ձեր հացը: Իսկ այն հացերուն համար զորս արդէն տուած եմ, անհանգիստ մի ըլլաք: Ես ձեր հաշուոյն վրայ մեծ գիծ մը քաշեցի: ալ պարտք չունիք:

Եւ ազնիւ հացագործը ետ քաշուեցաւ, խեղճ այրին թողլով բոլորովին զարմացած եւ երջանիկ:

Վայրկեան մը վերջը տղան կը դառնար իր հացին և ծղրիդներուն հետ, մօտեցաւ իր մօրը և զանի ուրախ տեսներով ինքնիրեն մտածեց. «պզտիկ ծղրիդներ, ահա արդէն իսկ երջանկութիւն կը բերէք մօրս»:

Հարցմունք. — Ըսէ՛ք օգնութիւն, հաշիւ բառերուն բայերը: — Ըսէ՛ք եւմ բային ապառնին: — Ունիմ բային ապառնին: — Ի՞նչ կը նշանակեն հետեւեալ խօսքերը. հիշանդ ըրաշ մտածկոս ըրաշ, գուարթ ըրաշ:

40. — Թիւ կարդալ եւ Յաւելում

Կարդացնել, բարձրաձայն գումարել, օրինակել եւ գրով գրել սալ, 10ը 10ը համբել սալ մինչեւ 500.

գլխարկ	գօտի	պատմութեան	տարատ	ուսնոց
3854	347	1347	8304	4000
7239	2379	325	584	347
834	309	58	3942	804
56	5703	4729	970	5089
11983	8738	6459	13800	10240

41. — Բարին.

Կարդացնել, ընդօրինակել եւ գոց ընել սալ,

Երեք ընկերներ դպրոց կ'երթային:

«Թէ լաւ աշխատանք տանիմ», կ'ըսէր մին,

«Պիտի առնուիմ նուէր մէկ ոսկի հօրմէս»:

Պատ. 83. — ԿԱՅԹԱՅԱՎԱՐՈՒՄԸ. — Ի՞նչ են կանթեղագործի մը զբաղումները. — Ըսէ՛ք զանազան կանթեղներ (իւզի, քարիւզի). — Ի՞նչ հեղուկ կը դրուի կանթեղի մը մէջ վառուելէ առաջ:

Երկրորդն ալ ըսաւ. «Թէ աշխատիմ ես, Մայրիկս համբուրէ զիս ուրախ ուրախ»: — Երրորդն հառաչեց. «Իսկ ես չունիմ, ախ, Ոչ սիրուն հայր մայր, որք մ'եմ անպաշտպան. Բայց բարի գործել ջանամ ես սակայն»: Բարին գործել հարկ է զի քարին է այն:

Հարցմունք. — Ուսուցիչը գտնել պիտի տայ բոլոր բայերուն տէրայինները: — Լուծեցէ՛ք ընկերներ, դպրոց, հայր: — Յոգնակի ըրէ՛ք սա բառերը: — Դպրոցը, — հայրը, — մայրը, — որրը, — Ի՞նչ է որրը:

42. — Դպրոց գացած աշեննիդ համբան մի՛ զբոսնուք

Սիրուն տղեկ մը դպրոց կ'երթար: Ուրվհետեւ քիչ մը ծոյլ էր. իր գիրքը իրեն շատ ծանր կ'երեւար, ուստի աճապարեւու տեղ համբուն վրայ կ'զբօսնուր և ամէն կողմ կը դիտէր:

Յանկարծ մեղու մը (Պատ. 26) կը նշմարէ:

«Մեղու, կ'ըսէ անոր, կ'ուզեմ ինձ խօսիլ: Մէկտեղ պիտի խնդանք և դուն ինձ թուչիլ պիտի սորվեցնես»:

— Ժամանակ չունիմ, պատասխանեց մեղուն, ահա գեղեցիկ օգիւրդ եկան. տեսայ ծաղիկներ և կ'երթամ շինելու սկսիլ մեղրախորիսխս: Շուտով փեթակ երթամ: Ամէն ատեն խաղալ չըլլար: Մնաս բարով:

Ծիծեռնակ մը կ'անցնի:

«Բարի լոյս, արիւն ծիծեռնակ, կ'ուզէիք արդեօք ինձ հետ քիչ մը զբօսնուլ»:

— Հաճոյքով պիտի ընէի այդ բանը, պատասխանեց թուչունը. բայց պէտք չէ՞ որ բոյնս չինեմ իմ նոր ծնելիք պզտիկներուս համար, վաղը:

Այն ատեն տղան տեսաւ խոշոր շուն մը իր խշտեալ կին մէջ պառկած:

Պատ. 85. — ՍԱԼԱՐԻՈՒՄԸ. — Ի՞նչ է սալարկու մը. — Ի՞նչ նպատակաւ կը սալարկեն փողոցները. — Ի՞նչ է սալաշատակ մը:

Պատ. 82. — ՓԵՆՆԱՐԱՎՈՒՄԸ. — Ի՞նչ կը ծախեն փեղուրագործ մը. — Որո՞նք են զլխարկի զանազան տեսակները:

Մի քանիսն է, փայլեցող ասպիւրտայր զարմեք:

Ի պիտի հիշ. փայլեցող և ասպիւրտ:

Պատ. 86. — ՍԱՆԿԱԼԱ-
ԳՈՐԾԸ — Ի՞նչ կը շինէ սան-
դալագործը: — Ի՞նչ նիւթ կը
շինուին սանդալները: — Ը-
սէք զանազան կոշիկներ —
(մոյգ. կիսամոյգ, կոշիկ, սան-
դալ):

Պատ. 87. — ԺԱՄԱԳՈՐ-
ԾԸ. — Ի՞նչ կը ծախեն ժա-
մագործները: — Ի՞նչ պէտքի
համար են ժամացոյցները:

Պատ. 88. — ՍԱՆԿԱԼԱ-
ԾԸ. — Ի՞նչ կը շինէ սայլա-
գործը: — Որո՞նք են անիւի
մը, կառքի մը զանազան մա-
սերը:

«Բարի գամփռ, եթէ մօտենամ, դուն ղիս չպիտի
խածնես, այնպէս չէ»:

«Դուն անշուշտ կը ձանձրանաս այդպէս առանձին:
Բայց դուն գիրք չունիս և դպրոց չես երթար: Դուն
չատ երջանիկ ես»:

— Պզտիկ բարեկամս, ըսաւ գամփռը, կը սխալիս
այդպէս խօսելով: Բանի որ փոքր ես, պէ՛տք է սոր-
վիս եւ աշխատիս: Շուները չեն կարդար, բայց անոնք
կապուած են: Օ՜ն գնա՛, գնա՛ դպրոց, պզտիկ հրեշ-
տակա՛:

Տղան անոր ըսածին մօտիկ ըրաւ և նոյն իսկ համ-
բուրեց զանի: Երբ հեռացաւ այն բարի գամփռէն, իր
գիրքը այնչափ ծանր չերեւցաւ իրեն:

Զուարթութեամբ դպրոց գնաց և քանի մը ամսէն
չուրի պէս կը կարդար:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է ծոյլ ըլլալ: — Խոնարհեցէ՛ք նայիլ
բային սահմանական ներկան: — Կատարեալը: — Անկատարը
— Ապառին: Ի՞նչ է մեղու մը, — ծիծեռնակ մը, — չուն մը:
— Նայիլ բային արմատն ի՞նչ է, — խաղալ բային, ձանձ-
րանալ բային: — Ուսուցիչը, հարցումներ պիտի ընէ սեռի
խնդիրը գտնել տալու համար:

43. — Թիւ կարդալ եւ Յաւելում

Կարդացնել, գումարել բարձրաձայն, օրինակել եւ
գրով գրել թաւ, բարձրաձայն վրայ հարցումներ ընել:

ցորենի պարկեր ալիւրի պրկր.	բեփի պրկր.	վարսակի պրկր.	չարդի պրկր.	
3472	9004	7239	9407	4237
534	378	342	573	823
947	3859	3482	4825	4259
8230	339	325	729	729
13183	13580	11388	15534	10048

Մարտի 28 Բարդու սուրբ Տի. Երեմի

Պատ. 89. — ԾՈՅԼԸ. —
Ծոյլ ըսելով ի՞նչ կը հասկցուի:
— Ի՞նչ են ծուլութեան հե-
տեւանքները: — Ո՞րն է
ծուլութեան հակառակ բարե-
մասնութիւնը:

Պատ. 90. — ՎԱԽԿՈՏ
ՏՂԱՆ. — Վախկոտ տղայ մը
խնայիսի մէկն է: — Ո՞րն է
վախկոտութեան հակառակ
բարեմասնութիւնը:

Պատ. 91. — ԱՂՏՈՏ ՏՂԱՆ
— Աղտոտ տղայ մը խնայէս
կ'ըլլայ: — Աղտոտութեան
հակառակ բարեմասնութիւնը
որն է: — Աղտոտութեան հե-
տեւանքն ի՞նչ է:

44. — Մուկը եւ կրիան

Կարդացնել, գոց ընել եւ օրինակել թաւ:

Մկնիկ մը հոս հոն երբ կը վազվրուէր,
Դէմն ելաւ կրիայ մ'որ իրեն ըսաւ.
«Տունըդ արխուր բանա մ'է իրաւ,
«Որ բնութեան դէմ տայ կարգալ անէճքներ:
«Տէս պալատս, ուր ինձ հետ բնակի արքայն»:
Մեր երկակենցաղն ամբարտաւանին
Ըսաւ. «խցիկէս ես գոհ եմ ինքնին»:

Իմն է այն:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է կրիայ մը: — Ի՞նչ է երկակենցաղ մը:
— Հետեւեալ խօսքերը եզակի ըրէ՛ք: — Կրիաները կը քաշեն:
— Տուները բարձր են: — Բանտերը տխուր են: — Ի՞նչ կը
կոչուին բանտի մէջ եղողները: — Լուծեցէ՛ք, ի՞նչ են մուկ
մը, — կրիայ մը, — բնութիւնը, — պալատ մը: — Խոնար-
հեցէ՛ք եւ բայը:

45. — Ձեր բերնին մէջ գնդասեղ կամ ասեղ մի՛ դնէք:

Պզտիկ աղջիկ մը շատ ուսումնասէր էր, ամէն առ-
տու իր դասերը կը սորվէր ուշադրութեամբ:
Բայց ան գէշ ունակութիւն մը ունէր, գնդասեղ կը
դնէր իր բերնին մէջ:
Օր մը հատ մը իր կօկորդին մէջ մտաւ:
Բժիշկ կանչուելով ի գո՛ւր իր բոլոր գործիքները գոր-
ծածեց, չկրցաւ գնդասեղը հանելու յաջողիլ:
Որչափ խեղճ աղջիկը ջանքեր կ'ընէր զայն հանելու,
այնչափ գնդասեղը խորը կը մանէր:
Խեղճ աղջիկը ամենէն սոսկալի ցաւերը կրելէ յետոյ
մեռաւ վնց օրէն վերջ, մեծ սուգի մէջ թողնով իր հայ-
րը և մայրը իրենց այնքան գորովանօք սիրած զաւակը
կորսնցնելուն համար:

Վարդ. Զարգանց Թուրք Կրի. 5: Վ

Պատ. 92. — ԲԱՆԱԳԱՐԱՆՈՒՆՆԵՐ
ՊԱՐ ՏՂԱՆ. — Ի՞նչ է՞քա-
ղաքավար տղայ մը. — Որ՞նչ
նկատմամբ աւելի՞պէտք է քա-
ղաքավար ըլլալ.

Պատ. 93. — ՈՒՍՈՒՄՆԱ-
ՍԷՐ ՏՂԱՆ. — Ի՞նչ է ու-
սումնասէր տղայ մը

Պատ. 94. — ԳՔԱՆՏՂԱՆ.
— Ի՞նչ է գծած տղայ մը.

Ձեր քերական մէջ գնդաստեղ կա՞նք աստեղ մի՞ դնե՞ք:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է գնդաստեղ մը, — բժիշկ մը, — աստեղ
մը: — Ուսուցիչը գտնել պիտի տայ այս հատուածին մէջ ե-
ղած մի քանի գոյականները: — Խոնարհեցէ՛ք մտնել բային
կատարեալը. — փնտռել բային ապառնին. — համեմատել բային
սահմանական ներկան. — (թողուլ բային անկատարը.

46. — Արժաքեայ աստեղ (առասպել)

Ատենով խեղճ պղտիկ աղջիկ մը կար, որուն ծնողքը
գեռնոր մեռած էին:

Պատասխանելու տեղ մը, ձեռնառն մէկը չունենա-
լով, պատահմամբ դաշտերու մէջ կը պտըտէր:

Իր ամբողջ ունեցածն էր իր վրայ հագած հագուստ-
ները և կտոր մը հաց զոր տուած էին իրեն իբրեւ
ողորմութիւն:

Մէյ մ'ալ աղքատ մը անցաւ, անկէ հաց ուզեց.
անիկա տուաւ անոր իր հացը:

Պղտիկ աղջիկ մը՝ որ ցուրտէն կը դողար, իրմէ հա-
գուստ ուզեց:

Անոր տուաւ գլխարկը և կապան:

Եւ որովհետեւ անտառ մտնելու տեղն հասած էր, և
թէ գիշեր էր, մտածեց որ պիտի կրնար տերեւակոյտի
մը վրայ պառկիլ: Հոն մտաւ:

Հագիւ կը սկսէր քնանալ, երբ յանկարծ տեսնուե-
ցաւ որ երկնքէն աստղերու անձրեւ մը կը տեղայ:

Կընայի. ամէն մէկը արծաթ դրամ կ'երեւէր իրեն:

Պատ. 95. — ՏՆԱԿԸ. —
Ո՛րքէ կուգայ ճնակ բառը:

— Որ՞նք են տունները յարկե-
լու զանազան եղանակները:
— Ի՞նչ է պատուհան մը: —
Ի՞նչ է դուռ մը:

Նոյն վայրկեանին որբուհին տեսաւ որ ճերմակ շքեղ
պատմունճան մը կը հագնէր ազնուագոյն բեհեզէ. լեցուց
իր պատմունճանը այն տեղացած դրամներով և ամբողջ
կեանքին մէջ հարուստ եղաւ:

Այս եղաւ վարձք իր բարեսրտութեան:

Հարցմունք. — Հետեւեալ բառերուն յոգնակները շինեցէ՛ք.
— Պղտիկ աղջիկը, — դաշտը, — տունը, — հագուստը, —
խեղճը, — հացը, — գլխարկը, — պատմունճանը, — գիշերը,
— տերեւը, — աստղը: — Ի՞նչպէս կը կոչուի այն որ դաշ-
տերը կը պահպանէ: — Խոնարհեցէ՛ք ունիւն բային ներկային
անկատարը, ապառնին, սահմանական ներկան: Ուսուցիչը
հարցումներ պիտի ընէ տէր բային գտնել տալու համար:

47. — Ծխնելոյզի վերը եղած բոյնը

Ծխնելոյզի մը վերի դին ծիծեռնակներու բոյն մը
կար:

Այս բոյնին մէջ չորս պղտիկ հաւկիթներ կային: Եւ
այս պղտիկ հաւկիթները բացուելով անոնցմէ դուրս
ելած էին չորս անփետուր թռչնիկներ:

Բայց մայրը փետուրներ ունէր և իր թեւերուն տակ
կը տաքցնէր պղտիկ թռչունները:

Եւ մինչդեռ մայրը զանազան կը տաքցնէր, հայրը կ'եր-
թար անոնց սնունդ փնտռելու:

Հուսկ ուրեմն թռչնիկները մեծցան և անոնց փե-
տուրները բուսան:

Այն ատեն մայրը զանազան կը տաքցնէր, որպէս զի
երթայ օգնէ հորը սնունդ փնտռելու:

Բայց որովհետեւ պղտիկ թռչուններուն թեւերը այն-
քան զօրաւոր չէին թռչելու համար, մայրը անոնց կ'ըսէր

Պատ. 96. — ՊԱՆԴՈՒԿԸ.
Ի՞նչպէս կը կոչուի պանդոկ
մը վարդը: — Ի՞նչ բանի կը
ծառայեն պանդոկները:

Աստիճան ինչ որ ցուած է. յիշէ ինչ

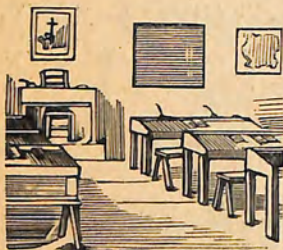
այս հիշումն է. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Պատ. 97. — ՈՒՍՈՒՑՈՒՆԻՆ — Ի՞նչ նպատակի համար մարդ դպրոց կ'երթայ — Բարի դպրոցականի մը ձիրքերը հրոնք են : — Ի՞նչ կեցումով պէտք է ունենալ դպրոցին մէջ :

Պատ. 98. — ԳԻՐԲԸ — Դպրոցականի մը զխաւոր գիրքերը հրոնք են : — Ի՞նչ խնամք պէտք է ունենալ գրոց համար : — Ի՞նչ նշանով կը ճանչցուի բարի դպրոցականի մը :

Պատ. 99. — ԳԱՍԱՐԱՆԸ. — Դասարանին մէջ ի՞նչ առարկաներ կան : Ի՞նչ բանի կը ծառայէ Թանաքը : — Կուսիճը : — Դասատախտակը : — Դասեղանները : — Աշխարհացոյց բարտէսները : — Գրի տախտակները :

մեկնելու առեն . « ֆիւի՛կ , ֆիւի՛կ , ֆիւի՛կ » որ կը նշանակէր . « Տղաքներս , ձեր բոյնէն մի՛ մեկնիք » :

Օր մը երբ մայրը մեկնած էր , պզտիկ թռչուններէն մէկը անհնազանդութիւն ըրաւ . Ուզեց բոյնէն ելնել , եզերքին վրայ յառաջացաւ :

Ո՛հ , պզտիկ անխոհեմ , պիտի իյնայ . . . . Ո՛հ , ահա կ'իյնայ , ինկա՛ւ ծխնելոյզին մէջ :

Եւ երբ հայրը և մայրը վերադարձան , միայն երեք պզտիկ թռչուններ գտան իրենց բոյնին մէջ :

Եւ այս երեք պզտիկները ամենքը մէկ պոռացին . « ֆիւի՛կ , ֆիւի՛կ , ֆիւի՛կ » որ կը նշանակէր . « մեր եղբայրը ծխնելոյզին մէջ ինկաւ » :

Եւ հայրը և մայրը և երեք պզտիկ թռչունները շատ ցաւեցան . վասն զի միայն մէկ տղան անհնազանդութիւնը ամբողջ ընճանկիսին քշուառութիւն կը պատճառէ :

Հարցմունք. — Ի՞նչ է ծխնելոյզ մը . — Ըսէ՛ք ճախնալ բային ապառնին : — Ծիծեռնակները ո՛չր կը շինեն իրենց բոյները : — Ո՛ւր կը շինեն ուրիշ թռչուններ իրենցը :

48. — Հայլին

Հայլին մէջ Աննիկ իր վրայ հիանար .
« Զգէ՛ հայլին » , անոր ըսաւ իրեն մայր .
— « Տեսնեմ դէմքըս » . դուչեց նա մերթ լալազին ,
Մերթ ճըչելով , զարնելով ոտքը գետին :

Պատ. 100. — ԶԿՆՈՐՍԸ. Ի՞նչ է ձկնորս մը . — Ի՞նչ է նաւ մը : — Թիակ մը . զեկ մը : — Ի՞նչ է առաքատանաւ մը : — Շողանաւ մը . — Անուաւոր նաւակ մը :

— Մ. յգ. կ'ուզես , տես դէմքիդ գըծերն վերի վայր : Եւ հայելոյն մէջը տեսաւ մեր Աննիկ Բարկուրեանէն դժմեայ տեսքով մէկ աղջիկ :

Հարցմունք. — Ի՞նչ է հայելի մը : — Ի՞նչ կը կոչուին այն աղջիկները՝ որ միշտ հայելիին մէջ կը նային : — Ի՞նչ կը կոչուին այն աղաքը՝ որ կ'ուզեն կ'րսեն : — Ի՞նչ բանի արժանի է աղայ մը՝ որ ոտքը գետինը կը զարնէ :

Պատ. 101. — ՈՒՌԿԱՆՈՂ ՈՐՍՈՐԴՈՒԹԵԱՆ. — Ի՞նչ նպատակով ձկնորսը իր ուրկանը ջուրը կը նետէ : — Ընէ՛ք ձուկերու զանազան անուններ եւ գրեցէ՛ք զանոնք :

Մարդ միշտ կը շահի բարիք ընելով , նոյն իսկ կենդանիի մը :

Ահագին գամփռ մը գիշեր առեն կը պահպանէր ագարակ մը . Բարի շունը գողեր , գայլեր , աղուէսներ չէր թողուր որ մօտենան :

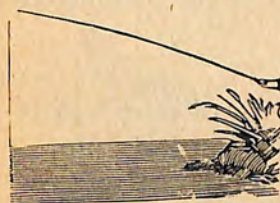
Իր չար բախտէն սալակի մը անիւը անոր մէկ թաթը ճմլեց :

Ագարակին երկու աղաքը , Ռոստոմ և Վահէ , շանը փոքրիկ բժիշկները եղան :

Դարմանեցին և խնամեցին զանի այնչափ լաւ՝ որ շաբաթէ մը վերադարձաւ գրեթէ բժշկուեցաւ :

Ասոր վրայ ժամանակ մը անցաւ և երկու աղաքը երեկոյ մը կայծուրդով փնտռելու համար մօտակայ անտառը գացին :

Իրենց հետ տարած էին իրենց բարեկամ շունը :

Պատ. 102. — ԿԱՐԹԸ ԿՅՅՈՒԹԵԱՆ. Ի՞նչ է կարծ մը : — Ի՞նչ է քուղ մը : — Ի՞նչ է խանձ մը : — Ի՞նչ է կարծի տունկը : — Բացատրեցէ՛ք կարծնիկեցումինը :

Հայկազար Դանիէլեան Ստեփան

աշխարհի Դպրու : 222222

Պատ. 103. — ԳԱՀԱՎԷ-
ԺԸ. — ԽՆՆ է ԼԵՈ մը. — ԽՆՆ
է գահադէմ մը :

Պատ. 104. — ՇՈՃԻՔ —
ԽՆՆ ծառի կը հանդիպիր ԼԵՈ-
ներու մէջ :

Պատ. 105. — ԱՏՏԱՐԱՄԸ.
ԽՆՆ է այծաւորը. — Ո՞ր կը
պատահինք յաճախ. այծի հո-
րաններու. (ԼԵՐԱՆՈՎ մէջ) : —
ԽՆՆ սնունդ կուտան մեզի այ-
ծերը :

Յանկարծ սարսափէն սառած մնացին տեսնելով մեծ
գայլ մը, որ դէպի իրենց կը յառաջանար :

Տղաքը կարծելով թէ կորսուած են, աղաղակ մը
կ'արձակեն և դէմքերնին կը ծածկեն ձեռքերնուն մէջ :

Բայց իսկոյն կը լսեն կատաղի հաջիւններ, կը նային,
գամփուն էր որ յարձակեցաւ գայլին վրայ և անոր հետ
սոսկալի կռիւ մը կը սկսիս Վերջապէս գայլը կ'ընկճուի.
շունը զայն խեղդեց և ազատեց միանգամայն իր երկու
փոքրիկ բարերարներուն կեանքը :

Հարցմունք. — ԽՆՆ է ագարակ մը : — ԽՆՆապէս կը կոչուի
ագարակի մը տէրը : — ԽՆՆ կը կոչուի այն որ սայլ մը կը վա-
րէ : — Որո՞նք են շարթուան մը եօթն օրերը : — ԽՆՆ է կայ-
ծողիկ մը : — Ուսուցիչը քանի մը բայեր գտնել պիտի տայ
եւ տղաքը բայ խոնարհելու պիտի վարժեցնէ :

50. — Թիւ կարդալ եւ Յաւելում

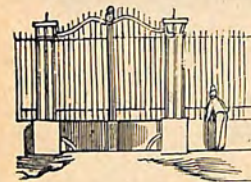
Կարդացնել, գումարել բարձրաձայն, ընդօրինակել,
յետոյ ամբողջ գրով գրել տալ : Բազմապատկութեան
աղիւսակը սորվեցնել :

օխայ փայտ	օխայ երկաթ	օխայ կապար	օխայ պղինձ	օխայ գինի
43825	47	92583	3849	994
967	83	4023	578	3680
5834	457	8004	3579	409
582	83	92357	325	578
49208	670	196967	8331	5661

ԽՆՆ է ամբողջին ծանրութիւնը :

Պատ. 106. — ԾԱՌՈՒՂԻՆ.
ԽՆՆ է ծառուղի մը. — Ո՞ր կէ
կուգայ ծառուղի բառը : —
Ըսէք մի քանի ծառերու ա-
նուններ : — Հեզեցէ՛ք գանձեր :

Պատ. 107. — ՎԱՍԻՆԱՎԱ-
ՊԱՏԸ. — ԽՆՆ է վանդակա-
պատ մը : — ԽՆՆ նիւթ է կը
կը շինուին վանդակապատ-
ները :

Պատ. 108. — ՇԱՏՐՈՒԱՆ.
— ԽՆՆ է շատրուան մը : —
— ԽՆՆ կերպով մարդ կը յա-
ջողի շատրուան մը շինելու
(Ձուրը բարձր տեղէ մը իջե-
ցնելով) :

51. — Բաւ չէ չարիք չընել, պէտք է բարիք ընել :

Մարդ մը կ'ապրէր իր աշխատութեամբը, ինքը, իր
կինը, և իր պզտիկ տղաքը. և որովհետեւ քաջա-
ռողջ էր, հուժկու բազուկներ ունէր և թէ գիւրու-
թեամբ գործ կը գտնէր, առանց նեղութեան կրնար իր
ընտանիքին պէտքերուն հասնիլ :

Բայց պատահեցաւ որ մեծ պատերազմ մը երկիրը
աղբատացուց :

Մարդը իսկոյն իր գոյզն խնայողութիւնները ծախ-
սեց. պէտք եղաւ իրեն մաս առ մաս իր կարասիները
ծախել և երբ այսպէս իր բոլոր ունեցածը կորսնցուց,
անօթութեան հետ դէմ առ դէմ գտնուեցաւ :

Արդ այս մարդը երկու դրացի ունէր, որ դիւրակե-
ցիկ վիճակի մէջ էին :

Գնաց, անոնցմէ մէկը գտաւ և ըսաւ անոր. « Ամէն
բանէ զրկուած ենք. ես, կինս և զաւակներս : Գթա-
ցէք մեզի » :

Դրացին պատասխանեց անոր. « Ի՞նչ կրնամ ընել
այս մասին : Երբ ինձ համար աշխատեցաք, ձեր թո-
շակը զլացայ : Ձեր թշուառութեանը վրայ կը ցաւիմ.
Բայց ամէն մարդ պէտք է ինքզինքը հոգայ այսպիսի
գէշ ժամանակներու մէջ » :

Խեղճ հայրը լռեց :
Սիրտը տխրութեամբ լեցուն կամաց կամաց իր տունը
կը դառնար, երբ հանդիպեցաւ իր միւս դրացւոյն :

Սա զանի մտածկոտ տեսնելով՝ կ'ըսէ անոր. « Ի՞նչ
ունիք, ձեր դէմքին վրայ հոգեր կան և արցունքներ
ձեր աչքերուն մէջ » :

Եւ հայրը այլայլած ձայնով մը յայտնեց անոր իր
թշուառութիւնը :

Մայր- Կրտսէր տղիկ հայրէ

Հաւե Բաւե պարտաւ իր

Պատ. 109. — ԹՈՒՆՆԵՐ.
— Ըսէ՛ք շատ մը թռչուններու
անուններ : — Ի՞նչ գործա-
րաններու միջոցաւ թռչուն-
ները կը թռչին :

Պատ. 110. — ԲՈՅՆԸ. —
Ի՞նչ է բոյն մը : — Ինչ կը
գտնուի բոյներու մէջ : — Պէտք
չէ՞ թռչուններուն բոյները աւ-
րել :

Պատ. 111. — ՎԱՆԴԱՆԸ.
— Ի՞նչ է վանդաւ մը : — Որ
թռչունները կը պահուին վան-
դակի մէջ : — Ի՞նչ կեր կը
կը տրուի վանդակի թռչունի
(Պաննփհատ, իենկվիտ) :

Երբ աւարտեց . « Ինչո՞ւ համար , անոր կ'ըսէ միւսը ,
ինչո՞ւ այսպէս կը տրամիք . մենք եղբայր չե՞նք : Եկէ՛ք ,
բաժնենք , ինչ որ Աստուծոյ տուածէն ունիմք » :

Ընտանիքը , որ կը նեղուէր , այսպէս մխիթարուեցաւ ,
մինչև որ ինքն իսկ իր պէտքերուն հասնիլ կրցաւ :

Բաւ չէ յարիֆ լընել պէսֆ է քարիֆ ընել :

Հարցմունք. — Աշխատիչ բոյին արմատն ի՞նչ է : — Ի՞նչ է
քաջասող լըլալ : — Ի՞նչ է պատերազմ մը : — Ըսէ՛ք տան մը
զանազան կարասիները : — Ի՞նչ է թշուառութիւն մը : — Ի՞նչ
է հարստութիւնը : — Բաղդատեցէ՛ք երկու դրացիներուն ըն-
թացքը : — Ուսուցիչը գտնել պիտի տայ քանի մը ածական-
ներ :

52. — Խայտիք եւ անծեղը

Կարգացնել , գոց՝ ընել եւ օրինակել տալ :

« Սարկեցոր ինձ քաղցր գեղգեղ » ,
Այսպէս կ'ըսէր շատխօս անծեղ՝
Սիրուն , զըւարթ այն խայտիտին՝
Որ գարնան կ'երգէր մէջ անտառակին :
— « Դիտեմ , հոգիս , կատակ կ'ընես ,
« Բայց , քու ցեղդ , դրաւ կը դնեմ ես ,
« Բան չը սորվիր մինչ յաւիտեան » :
— « Ինչո՞ւ արդեօք , իմ սիրական » :
— « Երգելու համար երգեր շատ անուշ ,
« Պէսֆ եր նախ գիտնալ աղէկ դընել ուշ » :

Հարցմունք. — Ի՞նչ է անծեղ մը : — Խայտիտ մը : — Ը-
սէ՛ք ձեր գիտցած թռչունները : — Ի՞նչով կը տարբերին թըւ
չունները ուրիշ կենդանիներէն : — Ի՞նչ է գարունը :

Մշտապաշտելու եւ Ինքնապաշտելու

Ի՞նչ է շատխօս տղան : — Ի՞նչ է զուարթ տղան : — Ու-
սուցիչ խօսարհել պիտի տայ եւ բայը :

ԱՆՈՒՆ ԿԱՏ ԳՈՅԱԿԱՆ

Անուն կամ Գոյական է
է բառ մը , որ կը գործածուի
անուններու անձ մը , անա-
սուն մը կամ իր մը : Ինչպէս
Պետրոս , շուն , խնձոր :

53. — Երկու տղոց մարդասիրութիւնը

Հեռաւոր կողմի մը մէջ կ'ապրէին երկու տղաքներ՝
որոնց միոյն անունն էր Պօլոս եւ միւսինը Վիրգինիա :
Ասոնք եղբայր եւ քոյր էին :

Երկուքն ալ ազնիւ սիրտ ունէին :

Կիրակի առտու մը , երբ իրենց մայրը Ս. Պատարա-
զի գացած էր , խափշիկ մը ներկայացաւ իրենց բնա-
կարանին շուրջը եղած ծառերուն տակ :

Նիհարցած էր ան կմախքի մը պէս եւ իբր հագուստ
կտոր մը կտաւեղէն ունէր :

Վիրգինիային ոտքը նետուեցաւ , որ ընտանիքին նա-
խաճաչը կը պատրաստէր եւ ըսաւ անոր :

« Օրիորդիկ , գթա՛ խեղճ գերիի մը : Ամսէ մը ի վեր
այս լեռներուն մէջ կը պահուրտիմ , անօթութենէ կի-
սամեա : Փախայ իմ տիրոջմէս , որ զիս այս վիճակին
հասուց » :

Այս ըսելով ցցուց անոր իր մարմինը , որ ընդունած
խարազանի հարուածներուն հետեւանքով խորունկ սպի-
ներ կը կրէր :

Վիրգինիա , այսքան թշուառութիւն տեսնելէն յուզ-
ուած , պատասխանեց անոր . « Ապահով եղիր , խեղճ
կին , կեր , կեր » :

Եւ անոր տուաւ իր պատրաստած տան նախաճաչը :
Ինչ միջոցի մէջ գերուհին այն ամէնը լափեց :

Վիրգինիա տեսնելով որ կշտացած է ան , ըսաւ ա-
նոր :

Պատ. 112. — Անուն
(խնձոր) :
Երկու տեսակ դերանուն կայ .
Հասարակ անուն ,
Յատուկ անուն :

ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՆՈՒՆ

Հասարակ անունն է բառ
մը՝ որ կը ծառայէ ցուցնելու
միեւնոյն տեսակէ իրեր եւ
անձեր : Ինչպէս . մարդ , տուն ,
ճամն :

Պատ. 113. — Հասարակ
անուն (ճամն) :

ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒՆ

Յատուկ անունն է բառ մը՝
որ կը ծառայէ որոշելու իրենց
տեսակին մէջ միակ եղող իրեր
կամ անձեր : Ինչպէս . Աղամ,
Եւայ , Յակոր :

Խնայաւորապէս եւ արդարաւորապէս

ԹԻՒ

Երկու է Թիւ. եզակի եւ յոգնակի:

ԵԶԱԿԻ

Անունը եզակի է, երբ կը ցուցնէ մէկ անձ, մէկ իր, ինչ-պէս. մարդ մը, գիրք մը, Թըմբուկ մը:

ՅՈԳՆԱԿԻ

Անունը յոգնակի է, երբ շատ անձեր, շատ իրեր կը ցուցնէ: Ինչպէս. մարդեր, գիրքեր, Թմբուկներ:

Անունը յոգնակի կը շինուի բառին վերջը երկամ և երեքամբով ինչպէս. գիրքը, գիրքեր, կողովը, կողովներ:

Ժեղճ կին, կ'ուզեմ գալ ներում խնդրել քու տիրոջմէ՛ք քեզ համար. կ'ուզեմ տանիլ զիս անոր:

Երկնային հրեշտակ, կրկնեց խափշիկը, քեզի պիտի հետեւիմ ուր որ ուզես:

Վիրգինիա իր եղբայրը կանչեց և աղաչեց անոր որ իրեն ընկերանայ:

Անտառներու մէջէ՛ն հեղ ճամբաներէ, բարձր լեռներու մէջէ՛ն երկար ճամբորդութիւն մը ընելէ ետքը, հասան Կապոյտ գետակին եզերքը:

Հոն տեսան դեղեցկաշէն մեծ տուն մը, ընդարձակ մշակուած տեղեր և բազմաթիւ գերիներ՝ որոնք շատ մը աշխատութիւններու կ'ըբաղէին:

Անոնց տէրը անոնց մէջտեղ կը պառտէր, ծխափող մը բերանը և դաւազան մը ձեռքը:

Վիրգինիա բոլորովին յուզուած, Պօղոսին ձեռքէն բռնելով այս մարդուն մօտեցաւ և աղաչեց անոր, Աստուծոյ սիրոյն համար ներել իր գերուհիին՝ որ իրենց ետեւ քիչ մը հեռուն էր:

Նախ տէրը ուշադրութիւն չըրաւ այս երկու տղոց՝ որ խեղճ հագուած էին:

Բայց երբ լսեց Վիրգինիային քաղցր ձայնը, որ կը դողար շնորհ խնդրելու ատեն, հանեց ծխափողը բերնէն և իր գաւազանը երկինք վերցնելով, ըսաւ թէ իր գերուհիին կը ներէր:

Վիրգինիա իսկոյն նշան ըրաւ գերուհիին, որ յառաջանայ իր տիրոջը, յետոյ շնորհակալ եղաւ տիրոջը և Պօղոսի հետ մեկնեցաւ, գոհ ըլլալով որ բարի գործ մը կատարած է:

Միավանկ բառերուն ծայրը պէտք է եր աւելցնել, բազմավանկներուն ծայրը ներ, յոգնակի շինելու համար:

Հարցմունք. — Ի՞նչ է կղզի մը. — Ի՞նչ է խափշիկ մը. — Ի՞նչ է գերի մը. — Ի՞նչ է լեռ մը. — Ի՞նչ է նրբուղի մը. — Անտառ մը. — Գետակ մը. — Ուսուցիչը խոնարհել պիտի տայ ունիւն բայը:

Պատ. 114. — ԵԶԱԿԻ. — (Թմբուկ մը)

ՀՈՒՆՎՈՒՄ

Անունը մը վերջաւորութեան փոխուելուն հոշովում կ'ըսուի:

Պատ. 115. — ՅՈԳՆԱԿԻ. — (Թմբուկներ)

Հոլովը վեց է. Ուղղական, Սեռական, Տրական, Հայցական, Բացառական, գործիական:

Պատ. 116. Երկամ և երեքամբ (Կողովներ):

54. — Ըլլալ եւ երեւնալ.

Սեղանին վրայ Պետիկ ելած կը պոռար:

« Տես, մեծցայ ես, կարծեմ, հայր »:

Երբ վար իջաւ, պատասխանեց հայրն այսպէս.

« Կ'երևնայիր արդարեւ մեծ, բայց փոքր ես »:

Պէտք է ըլլալ,

Ոչ թ'երեւնալ:

Ապագային այս խըրատս միշտ միտքդդ բեր, եթէ կրնաս, մեծցիր, մի՛ զինքդ մեծցնենք »:

Հարցմունք. — Ո՞վ է կը պոռար բային տէր բային. — Խոնարհեցէ՛ք եւ. — Ո՞րն է պատասխան տուաւն տէր բային. — Ըսէ՛ք մի քանի գոյականներ. — Ըսէ՛ք մի քանի ածականներ:

55. — Լաւագոյն գործը.

Բարի ծերունի մը զգալով թէ իր մահը մօտ է, Ժողվեց իր երեք զաւակները և իր ունեցածները բաժնեց անոնց մէջ. երբ վերջացուց, ըսաւ անոնց. « Ունիմ արժէքաւոր գոհարեղէն մը, զոր պիտի տամ ձեր մէջէն անոր որ լաւագոյն գործը պիտի կատարէ: Գացէ՛ք և ութ օրէն հոս եկէ՛ք, ըրածնիդ պատմեցէ՛ք ինձ »:

Տղաքը մեկնեցան:

Աստուծոյ անմահ թափանցիկ իմաստը:

Մայրս այնպէս թիւնէ: ՄՄՄ.

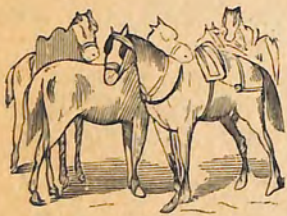
Պատ. 117. — ՅՈՒՆԱԿԻ (նեք) գլխարկներ :

ԱՄԱԿԱՆ

Ամականներուն մեծ մասը անունի մը որպիսութիւնը կը ցուցնէ : Ասոնք կ'ըսուին որական ամականներ, ինչպէս կարմիր խնձոր, մեծ տուն, ընդարձակ անտառ :

Կան նաեւ ուրիշ ամականներ, որ բանի մը որոնք ըլլալը կը ցուցնեն եւ կ'ըսուին ստացական ամականներ, ինչպէս, իմ տունս, իմ զգեստդ, իր գիրքը :

Կան նորմալէս Թիւ ցուցնող ամականներ, ասոնք ալ կ'ըսուին քուսակաւ ամական, ինչպէս. ետեք մատիտ, ետեք գիրք :

Պատ. 118. — ՅՈՒՆԱԿԻ (նեք) ձիեր :

Ութ օրէն վերադարձան :

Անդրանիկը խօսիլ սկսաւ և ըսաւ. « Մարդ մը, զոր չէի ճանչնար, գանձ մը յանձնեց ինձ. մէկը մեզի չտեսաւ : Պիտի կրնայի ուրանալ աւանդը, բայց պատիւս պահել պէտք էր և երբ անժանօթը ներկայացաւ և ինձմէ նորէն խնդրեց իր դրամը, չվարանցայ զայն անոր տալու : Այս գործը, հայր իմ, գեղեցկագոյն գործը չէ՞ զոր կրնայ ընել պարկեշտ մարդ մը » :

— Դուն պարտքդ կատարած ես պարկեշտ ըլլալով, պատասխանեց ծերունին և ոչ աւելի բան մը :

Երկրորդ տղան ալ խօսեցաւ. « Կը պտըտէի գետակի մը երկայնքին վրայ. մէյ մ'ալ տեսայ տղայ մը՝ որ խեղդուելու վրայ էր : Առանց վարանելու ջուրը նետուեցայ և շատ ջանքերէ վերջ ուրախ եղայ զանի ողջ առողջ հանելուս և արտասուալից մօրը դարձնելուս : Իմ կեանքս ուրիշին համար վտանգի ենթարկեցի : Այս գործը, հայր իմ, վարձատրութեան արժանի չէ :

— Զաւակս, պատասխանեց ծերունին անոր ձեռքէն բռնելով, քու անձնութիւնդ շատ գեղեցիկ է. կը շնորհաւորեմ քեզ այդ մասին. բայց բարիք ընելով զգացած գոհունակութիւնդ միթէ բաւական վարձք չե՞ս համարիր :

Այն ատեն երրորդ տղան մօտեցաւ և ըսաւ կարմրելով. « Մարդ մը՝ որուն չարիք մը ըրած չեմ երբեք, ինձ ուխտած էր մահացու ատելութիւն մը և հետամուտ էր զիս կորսնցնել ամէն կարելի միջոցներով : Այս մարդը քնացած տեսայ գահավէժի մը եզերքը : Ամենէն պզտիկ շարժումը կրնար զանի վարձգել : Ասիկա տեսնելով կամացուկ մը մօտեցայ շունչս բռնելով որ չըլլայ թէ շարժի և զանի ուժով մը բռնելով ինձի քաշեցի և ստոյգ մահէ մը ազատեցի զանի » :

— Քուկդ ըլլայ մրցանակը, գոչեց ծերունին, յարի-

Պատ. 119. — ԱՄԱԿԱՆ (Հետաքրքիր տղան) :

իմ շոխարհէն բարիք ընել իմաստութեան յրումն է :

Հարցմունք. — Ի՞նչ է ծերունի մը : — Ի՞նչ զգացումներ պարտինք ունենալ ծերոց նկատմամբ : — Ի՞նչ է գոհարեղէն մը : — Ի՞նչ է գանձ մը : — Արծաթը ի՞նչ գոյն ունի : — Ոսկին ի՞նչ գոյն ունի : — Ըսէ՛ք ուրիշ մետաղներ : — Անոնց գործածութիւնը : — Ի՞նչ է խեղդուիլ : — Խնարհեցէ՛ք սիրեջ բայը :

56. — Թիւ կարգալ եւ յաւելում

Կարդացնել, բարձրաձայն գումարել, օրինակել եւ գրով գրել սալ :

Կերպաս մեքր	Բուրդ մեքր	Կտաւ մեքր	Ըովայ մեքր
4283	493	483	240
479	8532	2529	57
8347	537	367	842
257	29	4283	57
13366	9594	7662	1196

Պատ. 120. — (Փոքրիկ չար աղբիկը) :

57. — Հրանունկը ու ռահոբրամը :

Մաղկանց փունջին մէջ շահոբրամին մօտ Օր մը հրանունկը կապուած էր. Հետեւեալ առտու առաւ անոր հետ : Օգոս լոկ ունի բարի մէկ ընկեր :

Հարցմունք. — Ի՞նչ է հրանունկ մը : — Ի՞նչ է շահոբրամ մը : — Ըսէ՛ք քանի մը ծաղիկներ : — Ի՞նչ է փունջ մը :

Ստորագրութիւն : Ստորագրութիւն : Ստորագրութիւն :

Ստորագրութիւն : Ստորագրութիւն : Ստորագրութիւն :

Պատ. 121.— քառի հայրը

ԲԱՅՐ

58. — Պզտիկ բարի աղջիկ մը :

Բերկրուհի անունով ինը տարեկան պզտիկ աղջիկ մը կողովը բազուկն անցուցած դպրոցէն կը դառնար :

Կ'աճապարէր իր ծնողաց տունը դառնալու . վասն զի իրիկուն մուտքը կոխելու վրայ էր և անձրև կուգար :

Այն վայրկեանն երբ Բերկրուհի պարապ տունի մը քովէն կ'անցնէր, տեսաւ որ պզտիկ աղջիկ մը անկէ դուրս կ'երնէ ցուրտէն սառած և մինչեւ ոսկորները թրջուած :

Բերկրուհին առաջին շարժումը վախնալը եղաւ, բայց շուտով ապահովեցաւ :

« Ի՞նչ կ'ընես հոն, հարցուց պզտիկ աղջկանը :

— Մօրս կ'սպասեմ :

— Ո՞ւր է մայրդ :

— Այս առտու գերեզմանատուն տարին :

— Անանկ է նէ, պզտիկս, քու խեղճ մայրդ մեռած է, ա՛լ չպիտի գայ նորէն : Պէտք չէ անոր սպասել : Եւ հայրդ ո՞ւր է :

— Հայրս, երկինքն է :

— Խեղճ պզտիկ, առանց հօր և մօր, ուրեմն մինակ ես երկրի վրայ : Անօթի՞ ես :

— Ա՛հ, այո՛, շատ անօթի եմ :

— Ուրեմն ահաւասիկ հաց, կեր զայն, և յետոյ պիտի դաս ինծի հետ ծնողացս տունը : Բարի մայրիկ մը ունիմ, ան քեզի ուտելիք պիտի տայ, քեզ պիտի պառկեցնէ, Դուն իմ պզտիկ քոյրս պիտի ըլլաս » :

Եւ Բերկրուհի պզտիկ աղջկան ձեռքէն բռնեց և զանի իրեն հետ տարաւ :

Պատ. 122.— քառի մայրը

Խօսելը այդպէս է, յետո՛ւ ապա :

ԲԱՅՐԻ ԵՆԹԱԿԱՆ

Բային ենթական կը զըտնուի հարցուը ընելով բայէն առաջ, Ո՞վ կը բանայ տուփը, թղան կը բանայ ին ենթական է :

Պատ. 123.— ԲԱՅ. (Տղան կը բանայ արկղը)

ՍԵՌԻ ԵՆԴԻՐ

Բայի մը սեռի խնդիրը կը գտնուի զո՞վ կամ ի՞նչ բանը հարցումն ընելով այդ բայէն առաջ :

Տղան կը բանայ. Ի՞նչ. — Տուփը. թուփը՝ կը բանային սեռի խնդիրն է :

« Տեսէք, մայրիկ, կ'ըսէ, ահաւասիկ խեղճ պզտիկ աղջիկ մը՝ որ հայր, մայր չունի : Դուք զանի ձեր քովը կը պահէք, այնպէս չէ՞, մայրիկ : Դուք ինծի ըսիք անցեալ օր թէ Աստուած կ'օգնէ թշուառներուն գլխացողներուն » :

Այն վայրկեանն որբուհին իբրեւ տանը զաւակը ընդունուեցաւ : Այսքան բարեգութ և զգայուն Բերկրուհին մայրը ո՞վ է :

Պարկեշտ և պարզ գործաւորի մը կինն է :

Հարցմունք. — Ինչէ՞ կը շինուին կողովները : — Ուռենիէ շինուած ուրիշ առարկաներ ըսէ՛ք : — Կողով շինողները ի՞նչ կը կոչուին : — Ի՞նչ նիւթերով տուններ կը շինուին : — Ի՞նչ է գերեզմանատուն մը : — Ի՞նչպէս կը կոչուին այն տղաքը՝ որ իրենց հայրը, մայրը կորսնցուցած են : — Ուսուցիչը մէկ բայէ եւ մէկ տէրբայիէ կազմուած պզտիկ խօսքերը յոգնակի ընել պիտի առաջարկէ :

59. — Ինչո՞ւ համար :

Բակը չերթաս, փոքրիկ Պետրոս կը ըսես,

— Բայց, չանձրեւեր, հայր :

— Կեցիր, ինչ որ ըլլայ :

— Սակայն ինչո՞ւ . . .

— Ինչո՞ւ . . .

— Բայց, հայր . . .

— Օ՛ն, գնա՛

Արդ սալարկին չորցած սառած էր երես :

Լոկ քայլ մ'ըրաւ տղան քարին վրայ սահուն, Ընկաւ գետին և հեծելով դարձաւ տուն :

Թէ արգիլէ հայրդ կամ պատուէր դրնէ քեզ, Բարևոյդ համար է այն, պէտք է որ ընես . Ինչուն, տղա՛յ, մի՛ հարցնեմ, հնազանդէ՛ :

— Քեզի համար է :

Մի՛ աղետակեցիր թշուառները :

ԶԱՓԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Չափելու զլիաւոր միութիւններն են.

Մէքր երկայնութեանց համար. — Լիտ տարողութեանց համար. — Կրակ ծանրութեանց համար. — Ֆրանկ կամ դրոշ դրամի համար :

ԲԱՋՄԱՊԱՏԻՒՆՆԵՐ

Մէկ տասնամէծ կ'արժէ տասը մէծ. — Մէկ հարիւրամէծ կ'արժէ հարիւր մէծ. — Մէկ հազարամէծ կ'արժէ հազար մէծ. — Մէկ տասնալիտր=տասը լիտր. — Մէկ հարիւրալիտր=հարիւր լիտր. — Մէկ տասնակրամ=տասը կրամ. — Մէկ հարիւրակրամ=հարիւր կրամ. — Մէկ հազարակրամ=հազար կրամ.

Հարցմունք. — Ի՞նչ է բակ մը : — Ի՞նչ է անձրեւը : — Ի՞նչ է սառը : — Քարով ի՞նչ կը շինուի : — Ի՞նչ է սալայատակ մը : — Ինչո՞ւ համար փողոցները կը սալարկեն : — Ուսուցիչը եղակի ընել պիտի տայ մէկ բայէ , մէկ ստորոգելիէ եւ մէկ տէր բայիէ բաղկացած խօսքեր , ինչպէս. տղայի հնազանդ են , յոգնակի , տղան հնազանդ է , եղակի :

60. — Մայրը

Երբ տղան կը քնանայ , կը լսեմ մայրը որ մեղմիկ կ'երգէ զայն որորեւել համար :

Մայրը կ'երգէ , կ'ըսէ .

«Տղա՛ս , յոգնութենէ չեմ վախնար , վասն զի քեզի համար կ'աշխատիմ. Քեզի համար պիտի աշխատիմ ցորեկը , քեզի համար պիտի աշխատիմ գիշերը» :

Մայրը կ'երգէ նաեւ .

«Օր մը դուն մեծ պիտի ըլլաս , զաւակս , այն ատեն դուն գեղեցիկ և զօրաւոր պիտի ըլլաս , այն ատեն քու մայրդ պիտի ծերանայ , և դուն պիտի օգնես քու մօրդ : — Քնացիր , զաւակս , քնացիր , սիրուն փոքրիկս» :

Հարցմունք. — Քնանալ բային արմատն ինչ է : — Ի՞նչ զբաղումներ պէտք է ունենաք ձեր մօրը նկատմամբ : — Երբ դուք մեծնաք , ի՞նչ պիտի ընէք . եթէ ձեր մայրն հիւանդ է : — Եթէ բան մը չունենա՛յ ուտելու . եթէ հագնելիք չունենա՛յ : — Եթէ ապաստանարան մը չունենա՛յ :

Մայրս Կամիլ Եւն է ամէն եւս.

ԼԷՖԲԱ ՎԱՄ ՓԱՐՍԱՆ

Մէկ լէֆրան հաւասար է չորս հազարամէծի կամ չորս բրիտէմի : Կէս լէֆրան հաւասար է երկու հազարամէծի : Քառորդ լէֆրան մէկ հազարամէծի :

ԼԻՊՐԱ

Մէկ լիպրան հաւասար է հինգ հարիւր կրամի : Կէս լիպրան հաւասար է 250 կրամի : Քառորդ լիպրան հաւասար է 125 կրամի :

Պատ. 124. — ԺԱՊԱՆԷՆ — ՄԷՔՐ. — Ո՞րն է երկայնութեան միութիւնը : — Մէծի մը երկայնութիւնը ցուցցէք : — Քանի մէծ կայ տասնամէծի մը մէջ : — Մէկ լէֆրան քանի մէծ է : — Քառորդ լէֆրան քանի մէծ է :

61. — Ամեն բան Աստուած կը ստեղծէ

Աստուած ի՞նչպէս նշկարեր է ծաղիկներ .

Ուսկի՞նք գըտեր է գոյներ :

— Մերկ տեսնելով գետիներ

Ժըպտեր է ան և ծաղիկներն են բուսեր :

— Բայց ամէն բան նոյն մեծ Աստուծոն է ստեղծեր :

— Ամէն , որդեակ , ինչ որ ծանօթ կան բաներ ,

Հող , ջուր , օդ , հուր իրեն ձեռքէն են ելեր :

— Եւ ըզքեզ ալ ի՞նքն է ստեղծեր , մայր :

— Ո՛վ , զիս :

— Այո , ինչո՞ւ կը զարմանաս և կ'ափշիս :

— Ո՛հ , պիտի եղած ըլլայ իրեն շատ դժուար

Ստեղծել քեզի պէս մէկ բարի անուշ մայր :

Նուէր մանկանց Զ. Ա. Ղ.

Հարցմունք. — Ըսէ՛ք շատ մը գոյներ եւ անուանեցէք տարբեր գոյներ , իրեր : — Ուսուցիչը գտնել պիտի տայ մէկ քանի բայերու տէր բային :

62. — Առխաւսութիւնը կը հարստացնէ աղիւսը

Ծուլութիւնը կ'աղքատացնէ հարուստը .

Ծերունին Տաճատ իր մահուան անկողինն մէջ կ'ըսէ Ջարեհին և Ղուկասին .

«Երկու մեծ եղներ ունիմ և երկու սագեր ձեզ կը նուիրեմ» :

Երբ մեռաւ , Ջարեհ՝ որ չար և եսասէր էր , կ'ըսէ Ղուկասին .

— Ես աւելի զօրաւոր եմ , ես կ'ուզեմ եղները :

Երբ Ջարեհը մեռաւ , Ղուկասը սագերը տուաւ իր քրոջը և քրոջը քրոջը .

— Թող քեզի ըլլան, կ'ըսէ Ղուկաս, որ քաղցր եւ բարի էր:

ԼԻՅՐ

Եւ Ջարեհ առաւ եզները եւ Ղուկաս պահեց սագերը:

Ո՞րն է տարողութեան միութիւնը: — Մէկ տասնալիտր քանի լիտր է:

Արդ Ջարեհ ծախեց իր եզները և փոխարէն առաւ քսան աղւոր ոսկիներ, ասոր վրայ ինքզինքը երկրին իշխանը կարծեց:

ԿՐԱՄ

Ջուարճացաւ, խաղաց և խմեց ամբողջ օրը այնպէս որ վերջապէս իր երկու խոշոր եզներէն մնաց միայն աւնոթութիւն և ցուրտ:

Ի՞նչ մետաղէ շինուած են կշիռները: — Ո՞րն է ծանրութեան միութիւնը: — Ի՞նչ է տասնակրամ մը: — Ի՞նչ է հարիւրակրամ մը: — Դրամի միութիւն են ֆրանք եւ դրշ:

Նոյն միջոցին Ղուկաս իր երկու սագերուն վրայ շատ հոգ տարած էր, անոնց հակիրթներուն ստակովը քիչ ժամանակուան մէջ ունեցաւ երկու սագեր, յետոյ վեց, յետոյ քսան հատ:

Ան զանոնք կը ծախէ և անոնց գնով կունենայ հորթ մը, որ երկու տարիէն եզ մը կ'ըլլայ:

Կը ծախէ եզը, կը գնէ արտ մը, հոն ցորեն կը ցանէ, խոտ կը բուսցնէ, պտուղ յառաջ կը բերէ:

Այնպէս աղէկ կը դործէ որ այս արտին կը միացնէ աւելի մեծ արտ մը, յետոյ անտառ մը, յետոյ մարգագետիններ:

Այն ատեն Ջարեհ կուգայ, կը գտնէ զանի:

Բարի Ղուկաս անոր ձեռք կ'երկնցնէ և կ'ըսէ. «Առ իմ սագերէս տասը հատ և ըրածիս պէս ըրէ: Հոգ տարաւ սագ մը աւելի կ'արժէ քան քե եզ մը՝ որ խաղու կը տրուի»:

Հարցմունք. — Ի՞նչ բանէ կը բաղկանայ անկողին մը: — Ի՞նչ է ոսկի մը: — Ըսէ՛ք շատ մը պտուղներ: — Ըսէ՛ք շատ մը խոտեր:

Զոր ցարդախանը խաղէն կ'ախարհի

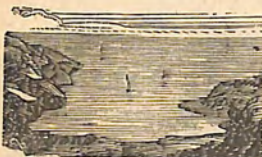
63.— Փոքրիկ աղջիկը եւ բռնունքներ

Պատ. 125. — ՆԵՂՈՒՑ. Նեղուցն է երկու երկրներու մէջ նեղցած ծովու մաս մը:

Պատ. 126. — ՊԱՐԱՆՈՑ. Պարանոցն է ցամաքի նեղմաս մը երկու ծովերու մէջտեղ:

Պատ. 127. — ԾՈՑ Ծոցն է ցամաքի մէջ մտած ծովու մաս մը:

Պատ. 128. — ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍՏ. Նախաճիւղիսն է մարդու ձեռքով շտկուած ծոց մը՝ ուր նաեւ կ'ընան պատասպարուիլ եւ վաճառք առնուլ կամ ծախել:

Կը ձիւնէր շարունակ.
Ութ օրէ ի վեր երկիրն է ծածկած,
Եւ թռչնոց ձագեր չունէին ճարակ,
Քաղցէն ճըչէին: — Նուարդ փափկաղգած
Չգիմանալով ցորեկ եւ գիշեր,
Իր փոքրիկ ձեռքեր նա կ'երկնցնէր,
Որ պատի մը քով գետինը մաքրէ,
Ուր տեղ կը դնէր հացի փշրանքներ:
— «Ի՞նչ կ'ընես դուն հոն, օր մ'իւր հայր կ'ըսէ.
«Այս սաստիկ օդին պէտք չէ դուրս ելնել»:
«Ինչ որ ես կ'ընեմ, ըսաւ, այդ ձեր ըրածն է:
«Ես թըշուառներուն կը փութաւ օգնել»:

ԽՐԱՏ. — Չեր ամենամեծ ուրախութեանց և զբօսանքի մէջ, մի՛ մոռնաք երբեք թէ կան անձեր, որ կուլան և ուրիշներ՝ որ կը տառապին: Ուրիշ կերպով մը տածել եսասիրութիւն է:

Հարցմունք. — Հետեւեալ խօսքերուն իւրաքանչիւր բառին ի՞նչ ըլլալը ցուցցէք: — Պզտիկ աղջիկը. երկիրը ծածկուած էր. փոքրիկ թռչունները քաղցէն կը ճչէին. — Ի՞նչ կը նշանակէ ճչել:

64. — Պրիսիի շուկա

Պարզամիտ մարդ մը, արուեստով փայտահար, որուն անունն էր Պրիսի կամ ուրիշ անունով վարպետ տապարաւոր՝ խեղճուկ կեանք մը կը վարէր իր փայտի կապոցներու գնովը իր Պրիսիթ անուն կնոջը հետ:

Պրիսի շուկայի խաղէն կ'ախարհի

Պատ. 129 ԾՈՒՆ. — Ծովն է աղի ջրոյ ընդարձակ տարածութիւն մը :

Ընդարձակագոյն ծովերը ովկիանոս կը կոչուին :

Պատ 130 ԱՆԱՊԱՏԵ. — Անապատն է լայն-ստորած անբնակ դաշտ մը՝ ուր ոչ ծառի կը հանդիպինք, ոչ ջուրի, ոչ խոտի :

Պատ 131 ԼՆՈՒ ՆԻ ՁՈՐ. — Գետնի մեծ բարձրութիւն մը լնո մըն է :

Լեռներու շարք մը շղթայ լերանց կը կոչուին: Փոքր լեռները բլուրք անունը կ'առնուն: Հովիթն է նեղ, երկար դաշտ մը երկու լերանց շղթայի մէջ :

Անոնք երկու պզտիկ աղուոր զաւակներ ունէին, եօթամեայ մանչ մը թխահեր, որուն անունն էր Պիսկոթէն և աղջիկ մը խարտիշահեր, որուն անունն էր Պիսկոթին: ասոնցմէ զատ ունէին անոնք պզտիկ շուն մը գանգրահեր, ամբողջ մարմնովը սեւ, ի բաց առեալ ցուկը որ կրակի գոյն ունէր եւ ան էր երկրին լաւագոյն շունը իր տէրերուն նկատմամբ ունեցած անձնուիրութեամբ: անոր ալ անունը Պիշոն էր:

Կը յիշէ՞ք այն ժամանակները, ուր այնչափ գայլեր իջան անտառները. մեծ ձիւնի տարին էր որ խեղճ աղքատները այնչափ դժուարութիւն կրեցին ապրուստ ձարելու: Երկրին մէջ սոսկալի նեղութիւն տիրեց:

Պրիսքէ՝ որ իր բանին գործին կ'երթար եւ իր աղէկ կացինին շնորհիւ գայլերէն չէր վախնար, առտու մը Պրիսքէթի ըսաւ. « Կ'աղաչեմ զքեզ որ չթողուս ասդին անդին երթալ ոչ Պիսկոթէնին եւ ոչ Պիսկոթինին. կրնայ ըլլալ որ վտանգի մը հանդիպին »:

« Բլրակին եւ լճակին մէջտեղ պտըտելու բաւական տեղ կայ, լճակին եզերքը ցիցեր տնկելէս վեր, որպէս զի զիրենք արկածէ զերծ պահեմ: Կ'աղաչեմ նաեւ, Պրիսքէթ, որ Պիշոնն ալ դուրս չհանես, որուն ուզածը վազվռտել է »:

Պրիսքէ ամէն առտու նոյն բանը կ'ըսէր Պրիսքէթին: Իրիկուն մը սովորական ժամուն չերեւցաւ ան: Պրիսքէթ դրան սեմին վրայ կ'ենէր, ներս կը մտնէր, դուրս կ'ենէր եւ « Աստուած իմ, ուշացաւ » կ'ըսէր, ձեռունները իրար կցելով, յետոյ նորէն դուրս կ'ենէր պուռալով. « Է՛, Պրիսքէ՛ »:

Եւ Պիշոն անոր մինչեւ ուտերը կը ցատկուէր, իբր թէ ըսելու համար. « Չերթամ »: — « Լուռ կեցիր, ըսաւ անոր Պրիսքէթ »:

Պատ 132 ԿՂԱՌ. — Կղզի մը ջրով շրջապատուած ցամաքի մաս մըն է:

Կղզիներու խումբ մը կը կոչուի արշիպելագոս:

Պատ. 133 ԹԵՐԱԿՂԱՌ. — Թերակղզին Թերի կղզի մըն է, մէկ կողմէն ցամաքի հետ կապուած:

Պատ. 134 ԳՆՏ ՆԻ ԳՆՏԱԿ. — Գետն է ջրոյ մեծ ընծացք մը՝ որ ծովը կը ծափի: Գետակն է ջրոյ ընծացք մը՝ որ գետի մը մէջ կը ծափի:

Պատ. 135 ԼԻՆՁԸ. — Լինն է ջրոյ տարածութիւն մը ամէն կողմէն ցամաքով շրջապատուած: Կղզին հակառակն է այն:

« Մտիկ ըրէ, Պիսկոթէն, գնա՛ մինչեւ բլրակին մօտերը. նայէ՛ որ՝ կուգա՞յ թէ չիգար հայրդ »:

« Եւ դուն, Պիսկոթին, լճակին երկայնութեանը ճամբէն գնա՛ եւ ուժով պոռա՛. « Պրիսքէ՛, Պրիսքէ՛ »:

Տղաքը գացին ու գացին և երբոր իրարու քովէ հասան այն տեղ՝ ուր լճակին ճամբան եւ բլրակին ճամբան իրար կը կտրեն, « Աստուած վկայ, ըսաւ Պիսկոթէն, կամ պիտի գտնեմ մեր խեղճ հայրիկը կամ գայլերը զիս պիտի ուտեն »:

— Աստուած վկայ, ըսաւ Պիսկոթին, անոնք թող զիս ալ ուտեն »:

Այս միջոցին Պրիսքէ Պիւշէի արահետ ճամբէն վերագարձած էր:

« Մեր տղաքը տեսա՛ր », ըսաւ անոր Պրիսքէթ: « Մեր տղաքը » ըսաւ Պրիսքէ, Աստուած իմ, դուրս եմ ելած »:

— Բեզ դիմաւորելու զրկեցի մինչեւ բլրակը, մինչև լճակը. բայց դուն ուրիշ ճամբէ եկար »:

Պրիսքէ իր ընտիր կացինը գետինը չդրաւ: Սկսաւ վազել դէպ ի բլրակին կողմը:

« Պիշոնը հետ առնէիր », գոչեց անոր Պրիսքէթ:

Պիշոն արդէն շատ հեռու էր, այնչափ հեռու էր որ չուտով Պրիսքէի աչքէն աներեւոյթ եղաւ:

Եւ ի զո՛ւր կը պոռար. « Պիսկոթէն, Պիսկոթին »:

պատասխան չկար:

Այն ատեն սկսաւ լալ, վասն զի այնպէս կարծեց թէ իր տղաք կորսուած էին:

Երկար ատեն վազելէ ետքը իրեն այնպէս երեւցաւ թէ Պիշոնի ձայնը կը լսէր:

Ուղղակի գնաց թաւուտքին մէջ, դէպի այն տեղը ուրկէ ձայնը եկած էր եւ մտաւ հոն ընտիր կացինը

Սոցիալական թիւնչ աղբարարութիւնը Լարդոն

Կոնստանտին Կրիստի և չի Խանայրխանի Երմիկ

բարձրացուցած : Պիշոն հոն հասած էր այն պահուն , երբ Պիսկոթէն եւ Պիսկոթին խոշոր գայլէ մը պիտի պատահուէին :

Անոր առջեւ նետուած էր հաշելով , որպէս զի իր հաշիւները Պրիսքէ հասկընայ :

Պրիսքէ իր ընտիր տապարի մէկ հարուածովը դիտապաստ գետինը փռեց գայլը . բայց Պիշոնի համար այս շատ ուշ էր . ան ալ կենդանի չէր :

Պրիսքէ , Պիսկոթէն եւ Պիսկոթին վերադարձան Պրիսքէի քով : Մեծ էր ուրախութիւննին եւ սակայն ամենքը լացին . չկար նայուածք մը՝ որ չփնտռէր Պիշոնը :

Պրիսքէ թաղեց Պիշոնը իր փոքրիկ պարտիզին ծայրը , խոշոր քարի մը տակ , որուն վրայ դպրոցի վարժապետը գրեց .

Հոս կը հանգչի Պիշոն ,
Պրիսքէի խեղճ շունը :

Հարցմունք . — Նշանակեցէք տէրրային , բայց եւ սեռի խընդիրը հետեւեալ խօսքերուն մէջ . Ժայտահարը ծառերը կը կտրէ : — Անիկա շուն մը ունէր : — Պրիսքէ դուրս կ'ելնէր : — Պիսկոթէն տեսաւ ճամբան : — Պիտի գտնեմ հայրս : — Պրիսքէ լսեց Պիշոնի հաշիւներ : — Պրիսքէ գայլը գետինը փռեց :

Հետեւեալ խօսքերը յոգնակի ըրէք . Պզտիկ տղան թխահեր էր : — Պզտիկ աղջիկը խարտիչահեր էր : — Ձիւնը կը տեղայ : — Դայլը կ'ունայ : — Դայլը պիտի յօշոտէ տղան :

Հեգեցէք հետեւեալ բառերը . — Կացինը . — Բլրակը . — Ըծակը . — ուսը . — գայլը . — բարը . — եւայլն :

ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԻՆԳ ՄԱՍԵՐՆ ԵՆ . Եւրոպա , Ասիա , Ափրիկէ , Ամերիկա եւ Ովկիանիա :

Այս գիրքը հարկաւ իրաւաւոր թիւով տպագրուած է

65. — Թիւ կարգալ եւ յաւելում

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԿԱՄՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԸ գտաւ Քրիստափոր Գոլոմպոս 1492ին :

Կարգացնել , յետոյ բարձրաձայն գումարել տալ

ԹՈՒՐԳԻԱՆ . — Թուրքիան մեր բնակած երկիրն է : Թուրքիան Եւրոպայի 15 աշխարհներէն մին է : Թուրքիոյ մայրաքաղաքն է Կ. Պոլիս :

3854253	38409357	43258402
852490	2845432	32587942
4772394	980553	7834236
578452	2794280	92534592
10057589	45029522	176215172

66. — Նեցուկը

Կտակեալ մ'իր փոքր պարտիզպանուհոյն կը դուլէր օր մը . « Փրկէ զիս իսկոյն , « Իմ քով դրուած սա նեցուկէն : « Ինձ նեղէ , քնասէ , խոցէ եւ խեղդէ » : — « Դիտմամբ զայն դըրի որ քեզ պահպանէ » : « Ձիս պահպանէ՞ , իրաւ , ինչէն » : « Ինքնիրենս չիտակ կը կենամ՝ այսպէս . « Ա՛լ մեծ եմ , կրնամ մինակ ըլլալ ես » : Նեցուկը վերցուց պարտիզպանուհին . Հով մը խլեց տարաւ մեր ծաղիկն անդին :

Խորհեցէք , տըղաք , թէ որ փափաքիք Պրծիլ այն ձեռքէն՝ որ ձեզ պաշտպանէ , Մանկութեան , կեանքի համար է չարիք , Չունենալ մէկն՝ որ ձեզ բռնէ :

Հատին տառեր իբր Թուա-
շնաններ :

I II III IV V VI
VII VIII IX X XI XII

(Կարգացնել եւ զրաւա-
տակին վրայ զրել տալ)
Պատիկ սլաքին ուսումը :

Պատ. 132 ՊԱՏԻՎ ՍԼԱՔԸ
Ժամերը կը ցուցնէ :

Ի՞նչ ժամ կը ցուցնէ պատիկ
սլաքը ընդ վրայ. — չին վրայ. —
— րին վրայ. — ջին վրայ. —
— ւին վրայ. — զին վրայ. — կին
վրայ մին վրայ. — ին վրայ. —
— ւին վրայ. — ցին վրայ. — բին
վրայ :

Հարցմունք. — Ուսուցիչը փրկել թայը խոնարհել պիտի տայ :
— Որոշեցէք գոյականները , ածականները , բայերը :

67. — Ճամբորդութիւն զուարճութեանց կողմոյն մեջ

Երկար ատեն ծովու վրայ նաւելէ վերջ հեռուէն նըշ-
մարեցինք չաքարէ կղզին քաղցրաւենիէ լեռներով , սրու-
նաչաքարէ եւ աղիաայէ ժայռերով եւ օշարակէ վտակ-
ներով , որոնք դաշտերու մէջէ կը հոսէին :

Բնակիչները՝ որ շատ անուշ ուտելիք սիրող էին , բո-
լոր ճամբաները կը լիզէին և իրենց մատուրները գե-
տերու մէջ թաթխելէ ետքը կը ծծէին :

Կային նաեւ մատուտակի անտառներ :

Մեծամեծ ծառեր՝ որոնցմէ վար կը թափէին ծաղեր ,
զորս հովը ճամբորդներուն բերաններուն կը տանէր ,
որչափ ալ քիչ բացուած ըլլային :

Հարցմունք. — Հետեւեալ բառերուն վրայ յարմար ածա-
կան մը դրէք եւ հեգեցէք . ծովերը , — կղզիները , — լեռնե-
րը , — ժայռերը , — վտակները , — բնակիչները , — ճամբա-
ները , — մատները , — գետերը , — անտառները , — ծառերը ,
հովերը , — ճամբորդները , — երկիրները :

68. — Ճամբորդութիւն զուարճութեանց կողմոյն մեջ (Շար.)

Մեզի ըսին թէ անկէց տասը փարսախ անդին կար
ուրիշ կղզի մը , ուր ապուխտներու , երչիկներու եւ
պղպեղեալ խորտիկներու հանքեր կային :

ՄԵՆ ԱՍԵՂԻՆ ՈՒՍՈՒՄԸ

Պատ. 140 — ՄԵՆ ԱՍԵՂԸ
Վայրկեանները կը ցուցնէ :
Ժամուան մը մէջ վաճառու
վայրկեան կայ :

Քանի վայրկեան կը ցու-
ցնէ գ մեծ ասեղը. — և մեծ
ասեղը. — գ մեծ ասեղը. —
և մեծ ասեղը. — ը մեծ ասե-
ղը. — ք մեծ ասեղը. — ժ
մեծ ասեղը. — իւս ք ք մեծ
ասեղները :

Հոն կը գտնուէին նաեւ սոխի համեմաշուրի գետեր ,
տուներուն պատերը կարկանդակի կղունձներ էին :

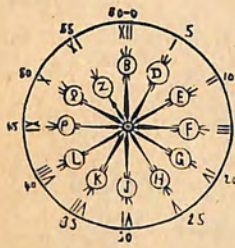
Հոն գինի կ'անձրեւէր :

Եւ գեղեցիկ օրերը առաւօտեան ցօղը սպիտակ գինի է :
Այնչափ խնջոյքներէ , որոնց հրաւիրուած էի , այն
աստիճան ճանձրացայ քիչ ատենէն , որ ջանացի հեռա-
նալ այդ ըստ երեւութին հեշտալի երկիրներէն :

Երբ իմ տունս դարձայ , սակաւապէս կեանքի մը
եւ չափաւոր աշխատութեան մէջ գտայ երջանկու-
րիւնը եւ առողջութիւնը , զոր չէիմ կրցած ինձ տալ
կերուխումն ու հաճոյքը :

Հարցմունք. — Մէկ լէժքայի մէջ ո՞րչափ քիւլմէթր եւ մէթր
կայ : — Նշանակեցէ՛ք թուր ածականները. — Նշանակեցէ՛ք
բոլոր բայերը :

69. — Չորս գլխաւոր կողմերը

Դոց ըրէի :

Չորս գլխաւոր կողմերն են . արեւելք , — արեւմուտք ,
հիւսիս , — հարաւ :

Արեւելքն է այն կողմը՝ ուրկէ արեւը կը ծագի :

Արեւմուտքն է այն կողմը՝ ուր արեւը մարը կը մտնէ :

Արեւելքի դիմացն է :

Հիւսիսը կը ցուցնէ այն կողմը՝ ուր կը նայի մարդ ,
երբ աջ կողմն արեւելք եւ ձախ կողմը արեւմուտք
կ'ըլլայ :

Հարաւն է անոր հակառակ ուղղութիւնն :

Քարտէսներու վրայ աջ կողմն է արեւելք , ձախ կողմն
է արեւմուտք , վերի կողմն է հիւսիս , վարի կողմն է
հարաւ :

70. — Օրերը, ամիսները, եղանակները

Գոց ըրէք:

Շաբթուան մէջ եօթը օրեր կան. ասոնք են.

Երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ, շաբաթ, կիրակէ, որ տէրունական օր է: Ամսուան մը մէջ 30 կամ 31 օր կայ:

Տարուան մէջ 365 օր:

Տարուան մէջ տասներկու ամիս կայ, ասոնք են. յունուար, փետրուար, մարտ, ապրիլ, մայիս, յունիս, յուլիս, օգոստոս, սեպտեմբեր, հոկտեմբեր, նոյեմբեր, դեկտեմբեր:

Չորս եղանակ կայ տարւոյն մէջ. ասոնք են: զաւրուն, ամառ, աշուն, ձմեռ:

71. — Խրատներ եւ առածներ

Ընթերցման նիւթեր

Մարդ իր արուեստին շնորհիւ լաւ կը սնանի: Թող բարի միաբանութիւնը տիրէ տան մէջ: Երանի՜ այն տղուն՝ որ կը յարգէ իր հայրը և մայրը: Իմաստուն տղան կ'ուրախացնէ իր հայրը. չար տղան կը տրտմեցնէ իր մայրը:

Բաւական է գինով մը տեսնել գինովութենէ խորջելու համար:

Ամէն բանի համար տեղ մը որոշեցէք և ամէն բան այդ որոշուած տեղը դրէք:

Կարգ դրէք ձեր տան մէջ:

Այն որ ուրիշներուն կ'օգնէ, կրնայ օգնութիւն սպասել ուրիշներէն:

Գողցուած ինչքը օգուտ չունի:

Մի՛ ծաղրէք թշուառները, հաշմանդամները և ծերերը: Եթէ գրգռուած էք, մինչեւ տասը համբեցէք խօսելէ առաջ:

Եթէ շատ բարկացած էք, մինչեւ 100 համբերեցէք: Ինչ որ ձեզի անօգուտ է, մի՛ գնէք երբեք:

Տգէտ մարդիկ յաճախ ամենէն հպարտներն են:

Սիրվեցէք քանի որ դպրոցի մէջ էք:

Դասարանի մէջ մտադիւր աշխատեցէք. խաղի ատեն համարձակ զուարճացէք:

Երբեք վաղուան մի՛ թողուք, ինչ որ կրնաք այսօր ընել: Դրամը չչահած մի՛ վատնէք:

Գործեցէք միշտ այնպէս որպէս թէ արեւու լուսոյն մէջ կը գործէք:

Սիրեցէք ձեր թշնամիները, բարի ըլլէ ձեզ ատողներուն:

Աստուած ըսած է. մի՛ գողնար:

Նախատինքը աւագի վրայ դրեցէք և բարիքը մարմիննի վրայ:

ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԵՐ

Օժանդակ բայեր կը կոչուին անոնք որ ուրիշ բայեր խոնարհելու կը ծառայեն, զոր օր. սիրած եմ, սիրած էի, սիրած պիտի ըլլամ, տեսած, կերած ունիմ. ասոնք եմ, ունիմ օժանդակներէն կը բաղկանան:

Երկու տեսակ օժանդակ բայեր կան. եմ, ունիմ:

Ունիմը աւելի հարցական եւ բացասական խօսքերու մէջ կը գործածուի:

ԴԷՄՔ

Բայերու մէջ երեք դէմք կայ:

Առաջին դէմքն է խօսողը. կը սիրեմ, կը սիրենք:

Երկրորդ դէմքն է այն՝ որուն կը խօսուի. կը սիրես, կը սիրէք:

Երրորդ դէմքն է այն՝ որուն վրայ կը խօսուի. կը սիրէ, կը սիրեն:

ՈՒՆԻՄ ԲԱՅ

Սահմանական եղանակ. — Ներկայ	Բացարձակ ապառնի	Ստորադասական եղանակ Ներկայ
Ս. Դ. Ես ունիմ	Պիտի ունենամ	Ունենամ
Բ. Դ. Դու ունիս	Պիտի ունենաս	Ունենաս
Գ. Դ. Ան ունի	Պիտի ունենայ	Ունենայ
Մենք ունինք	Պիտի ունենանք	Ունենանք
Դուք ունիք	Պիտի ունենաք	Ունենաք
Անոնք ունին	Պիտի ունենան	Ունենան
Անցեալ անկատար	Անկատար ապառնի	Անկատար
Ես ունէի	Պիտի ունենայի	Ունենայի
Դու ունէիր	Պիտի ունենայիր	Ունենայիր
Ան ունէր	Պիտի ունենար	Ունենար
Մենք ունէինք	Պիտի ունենայինք	Ունենայինք
Դուք ունէիք	Պիտի ունենայիք	Ունենայիք
Անոնք ունէին	Պիտի ունենային	Ունենային
Անցեալ կատարեալ	Հրամայական եղանակ	Անորոշ եղանակ Աներեւոյթ
Ես ունեցայ	Ունեցի՛ր	Ունենալ
Դու ունեցար	Ունենա՛նք	Ներկայ ընդունելութիւն
Ան ունեցաւ	Ունեցէ՛ք	Ունեցող
Մենք ունեցանք		Անցեալ ընդունելութիւն
Դուք ունեցաք		Ունեցած , ունեցեր
Անոնք ունեցան		Ապառնի ընդունելութիւն
		Ունենալու

ԽՈՆԱՐՀԵՑԻՔ ԵՄ ՕԺԱՆԴԱԿՈՎ

Անօթի ըլլալ
Ծարաւ ըլլալ
Տաք ըլլալ
Քաջ ըլլալ

ԹԻՒ

Բայերը ունին եզակի եւ յոգնակի. եզ. կը սիրեմ, կը սիրես, կը սիրէ:
Թոգ. կը սիրենք, կը սիրէք, կը սիրեն:

ՃԱՄԱՆԱԿ

Երեք զլիաւոր ժամանակներ կան. ներկայ, անցեալ, ապառնի:

Ներկայն խօսուած ժամանակն է. կ'երգեմ այս վայրկենին:

Անցեալը անցած ժամանակն է. երէկ երգեցի:

Ապառնին գալիք ժամանակն է. վաղը պիտի երգեմ:

ԷԱԿԱՆ ԲԱՅ ԵՄ

Սահմանական եղանակ. — Ներկայ	Բացարձակ ապառնի	Ստորադասական եղանակ Ներկայ
Ես եմ	Պիտի ըլլամ	Ըլլամ
Դու ես	Պիտի ըլլաս	Ըլլաս
Ան է	Պիտի ըլլայ	Ըլլայ
Մենք ենք	Պիտի ըլլանք	Ըլլանք
Դուք էք	Պիտի ըլլաք	Ըլլաք
Անոնք են	Պիտի ըլլան	Ըլլան
Անցեալ անկատար	Անկատար ապառնի	Անկատար
Ես էի	Պիտի ըլլայի	Ըլլայի
Դու էիր	Պիտի ըլլայիր	Ըլլայիր
Ան էր	Պիտի ըլլար	Ըլլար
Մենք էինք	Պիտի ըլլայինք	Ըլլայինք
Դուք էիք	Պիտի ըլլայիք	Ըլլայիք
Անոնք էին	Պիտի ըլլային	Ըլլային
Անցեալ կատարեալ	Հրամայական եղանակ	Անորոշ եղանակ Աներեւոյթ
Ես եղայ	Եղի՛ր	Ըլլալ
Դու եղար	Ըլլա՛նք	Ներկայ ընդունելութիւն
Ան եղաւ	Եղէ՛ք	Եղող
Մենք եղանք		Անցեալ ընդունելութիւն
Դուք եղաք		Եղած , եղեր
Անոնք եղան		Ապառնի ընդունելութիւն
		Ըլլալու

Ա. ԼԵՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ . — ՍԻՐԵԼ

Չորս լծորդումիւններ կան, որ աներեւոյթին վերջաւորութեամբ կը զանազանուին:

Առաջին լծորդումիւնը կը վերջաւորուի ել, նեյ, ինչպէս. սիրեյ, բռնեյ:

Երկրորդը կը վերջաւորուի ինչ, ինչպէս. խօսիչ:

Երրորդը կը վերջաւորուի աչ, նաչ, ինչպէս. խաղաչ, տեսնաչ:

Չորրորդը կը վերջաւորուի ուչ, ինչպէս. ճողուչ:

Իւրաքանչիւր լծորդումիւն խոնարհման երկու կերպ ունի, ինչպէս խօսիլ, կտ. խօսեցալ. բռնիլ, բռնալ:

Սիրել. կտ. սիրեցի:

Թքնել. կտ. Թքի:

Խաղալ. կտ. խաղացի:

Մանալ. կտ. մտայ:

Ամէն բայ իր տէրբային հետ կը համաձայնի թուով եւ դէմքով, զոր օր. Թռչունը կը Թռչի, Թռչունները կը Թռչին:

Բայի համաձայնութիւն

(Թռչունը կը Թռչի)

Կը Թռչի եզ. Գ. դէմք է. վան զի տէրբային եզ. Գ. դէմք է:

Բայի համաձայնութիւն

(Թռչունները կը Թռչին)

Կը Թռչին յոգ. Գ. դէմք է. վան զի իր տէրբային Թռչունները յոգ. Գ. դէմք է:

Սահմանական եղանակ. — Ներկայ	Բացարձակ ապառ.նի	Ստորագրական եղանակ Ներկայ
Կը սիրեմ	Պիտի սիրեմ	Սիրեմ
Կը սիրես	Պիտի սիրես	Սիրես
Կը սիրէ	Պիտի սիրենք	Սիրենք
Կը սիրենք	Պիտի սիրէք	Սիրենք
Կը սիրէք	Պիտի սիրեն	Սիրեն
Կը սիրեն		
Անցեալ անկատար	Անկատար ապառ.նի	Անկատար
Կը սիրէի	Պիտի սիրէի	Սիրէի
Կը սիրէիր	Պիտի սիրէիր	Սիրէիր
Կը սիրէր	Պիտի սիրէիրք	Սիրէր
Կը սիրէիրք	Պիտի սիրէիք	Սիրէիրք
Կը սիրէինք	Պիտի սիրէին	Սիրէին
Անցեալ կատարեալ	Հրամայական եղանակ	Անորոշ եղանակ Աներեւոյթ
Սիրեցի	Սիրէ՛	Սիրել
Սիրեցիր	Սիրենք	
Սիրեց	Սիրեցէ՛ք	Ներկայ ընդունելութիւն
Սիրեցիրք		Սիրող
Սիրեցիք		Անցեալ ընդունելութիւն
Սիրեցին		Սիրած, սիրեր
		Ապառ.նի ընդունելութիւն
		Սիրելու

Տասը թուանշանները համարել տալ եւ անոնց արժէքը:

Համարել տալ իրերու վրայ, այսինքն կոպիճներու, ընկոյզներու, գնդակներու վրայ:

Գրատախտակի վրայ գրել տալ փոքրիկ թիւեր երբեմն թուանշաններով, երբեմն գրերով:

Փոխադարձաբար թիւեր գրել տալ գրատախտակի վրայ եւ կարդացնել աշակերտներուն:

Թուողութեան վրայ հարցունքներ ընել:

ՏԱՅՆԱԻՐՆԵՐ

10 միութիւններ կը կազմեն մէկ տասնեակ կամ տասնաւոր:

- 20 = երկու տասնեակ
- 30 = երեք տասնեակ
- 40 = չորս տասնեակ
- 50 = հինգ տասնեակ
- 60 = վեց տասնեակ
- 70 = եօթը տասնեակ
- 80 = ութը տասնեակ
- 90 = ինը տասնեակ
- 100 = տասը տասնեակ

ՏԵՂ

Միաւորներ առաջին կտորը կը գրուին. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9:

Տասնաւորները երկրորդ կարգը կը գրուին. 10, 20, 30, 40, 50, եւ այլն:

Հարիւրաւորները երրորդ կարգը կը գրուին. 100, 200, 300, եւ այլն:

Հազարաւոր միութիւնները չորրորդ կարգը կը գրուին. 1000, 2000, եւ այլն:

ՅԱՆՆԱԻՐ

Մատնեցու վրայ գումարել տալ. 10 թուանշանները գրել տախտակի վրայ եւ իրարու վրայ գումարել տալ, որն որ հանգիպի:

ԲԱՐՁՐՈՒՄ

Բարձուն կը սորվուուի յաւելման համար ցուցուած կերպերուն նման կերպերով:

ԽՕՍՈՒԱԾ ԵՒ ԳՐՈՒԱԾ ԹՈՒՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՏԱԽՏԱԿ ՀԱՐԻԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ԹԻԻԵՐՈՒ

Մէկ	1	Երեսունհամէկ	31	Վաթսուներմէկ	61
Երկու	2	Երեսուներկու	32	Վաթսուներկու	62
Երեք	3	Երեսուներեք	33	Վաթսուներեք	63
Չորս	4	Երեսունչորս	34	Վաթսունչորս	64
Հինգ	5	Երեսունընգ	35	Վաթսունընգ	65
Վեց	6	Երեսունվեց	36	Վաթսունվեց	66
Եօթը	7	Երեսունեօթը	37	Վաթսունեօթը	67
Ութը	8	Երեսունութը	38	Վաթսունութը	68
Ինն	9	Երեսունինը	39	Վաթսունինը	69
ՏԱՍԸ	10	ՔԱՌԱՍՈՒՆ	40	Եօթանասունհամէկ	70
Տասնմէկ	11	Քառասունմէկ	41	» երկու	71
Տասներկու	12	Քառասուներկու	42	» երեք	72
Տասներեք	13	Քառասուներեք	43	» չորս	73
Տասնչորս	14	Քառասունչորս	44	» հինգ	74
Տասնընգ	15	Քառասունընգ	45	» վեց	75
Տասնվեց	16	Քառասունվեց	46	» եօթը	76
Տասնեօթը	17	Քառասունեօթը	47	» ութը	77
Տասնութը	18	Քառասունութը	48	» ինը	78
Տասնինը	19	Քառասունինը	49	»	79
ՔՍԱՆ	20	ՅԻՍՈՒՆ	50	ՈՒԹՍՈՒՆ	80
Քսանմէկ	21	Յիսունմէկ	51	Ութսունհամէկ	81
Քսաներկու	22	Յիսուներկու	52	» երկու	82
Քսաներեք	23	Յիսուներեք	53	» երեք	83
Քսանչորս	24	Յիսունչորս	54	» չորս	84
Քսանընգ	25	Յիսունընգ	55	» հինգ	85
Քսանվեց	26	Յիսունվեց	56	» վեց	86
Քսանեօթը	27	Յիսունեօթը	57	» եօթը	87
Քսանութը	28	Յիսունութը	58	» ութը	88
Քսանինը	29	Յիսունինը	59	» ինը	89
ԵՐԵՍՈՒՆ	30	ՎԱԹՍՈՒՆ	60	ԻՆՆՍՈՒՆ	90
				Իսունհամէկ	11
				» երկու	92
				» երեք	93
				» չորս	94
				» հինգ	95
				» վեց	96
				» եօթը	97
				» ութը	98
				» ինը	99
				ՀԱՐԻԻՐ	100

